

Poklad zlatých dukátů nalezený v těsné blízkosti židovského hřbitova v Praze-Josefově vzbudil po svém odhalení ohlas. Zpráva o něm byla publikována nejen v odborném numismatickém časopise, ale také v tisku.¹ Ve formě krátkého regestu se později dostal také do soupisu nálezů z území Čech, Moravy a Slezska.² Všechny tyto zprávy jsou bohužel velice stručné a ne zrovna shodné. Přesto díky nim můžeme alespoň částečně zrekonstruovat osud pokladu nejen po jeho objevení, ale i při jeho uložení.

Poklad vykopali stavební dělníci J. Bartůšek a Plaček před vánoci v prosinci roku 1928.³ Další informace ze záznamů se poněkud liší, mince měly být nalezeny pod zdí židovského hřbitova, resp. v těsném sousedství židovského hřbitova při kopání základů na stavbu nového paláce, při vykopávce na starém židovském hřbitově či během vykopávek v základech budovy Židovského pohřebního bratrstva na Starém Městě.⁴ Poklad měl být podle Striebeho uložen v misce a obsahovat 14 ks zlatých uherských dukátů Zikmunda I. Lucemburského (jako uherský král vládl v letech 1387–1437, jako český král 1419–1437).⁵ Novinové články však udávají počet 18 ks a Národní listy navíc uvádějí, že by dukátů mohlo být více.⁶ Tato informace se promítla později i do regestu o nález.⁷

Stručnou zprávu *Nové doby*, že do vazby trestního soudu byli vzati dva dělníci, kteří nález neoznámili a dukáty prodali, rozvádí autor z *Národních listů*. Hlavní nálezce pokladu J. Bartůšek, jenž neměl mít ani tušení, jakou cenu mince mají, se je nejprve pokoušel nabídnout svým známým. Když se mu to nepodařilo, prodal „několik“ mincí jednomu pražskému starožitníkovi po 50 Kč za kus. V této době však byla cena jednoho tohoto dukátu, jak bylo dle *Národních listů* později zjištěno, 1000 Kč za kus.⁸ Informace o pokusu rozprodat zatajený nález se dostala ke dvěma pražským detektivům. Revírní inspektor Kinko a inspektor Ludvík Novotný okamžitě začali pracovat na případu. Detektivové vzápětí prodávající dělníky odhalili. Hlavní nálezce pokladu Bartůšek byl zatčen, doznal se a měl být trestán pro zatajení nález.⁹

¹ *Zatajili nález dukátů*, *Nová doba* ze dne 25. 1. 1929, s. 2 (dále jen *Nová doba*); A.: *Tajemný poklad pod zdí židovského hřbitova v Praze*, *Národní listy* ze dne 25. 1. 1929, č. 25 (dále jen *Národní listy*); STRIEBE, F.: *Münzfund in Prag*, *Der Münzsammler* 2, 1929, č. 13, s. 55.

² *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II. 3*. *České, moravské a slezské nálezy mincí údobí grošového*, red. a sest. Emanuela NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Praha 1956, (dále jen *Nálezy II.3*), s. 181, č. 2326.

³ Tak *Nová doba* i *Národní listy*. *Nálezy II.3*, č. 2326 chybně udávají rok 1929.

⁴ V pořadí *Nová doba*; *Národní listy*; STRIEBE, F.: *Münzfund*, s. 55.

⁵ STRIEBE, F.: *Münzfund*, s. 55.

⁶ *Nová doba*; *Národní listy*.

⁷ *Nálezy II.3*, č. 2326.

⁸ Tato suma je velmi nadnesená. Pro srovnání nákupní cena dukátů Zikmunda I. Lucemburského do sbírky Národního muzea v roce 1930 činila 135 Kč, odhadní cena v Muzeu hlavního města Prahy v roce 1929 cca 170 Kč a prodejní cena u Karla Chaury se v roce 1934 pohybovala mezi 180–200 Kč dle typu – viz *Sběratelský ruch* 1934, s. 2, č. 38–41. Viz též obr. 5 a 8.

⁹ Tak *Národní listy*. Zpráva *Národních listů* se tak liší od zprávy *Nové doby* i v počtu pachatelů vzatých do vazby. *Nová doba* uvádí dva dělníky.

Zatajili nález dukátů.

Praha, 24. ledna. Do vazby trestního soudu byli dodáni dva dělníci, kteří v prosci našli při vykopávce na starém židovském hřbitově v Praze 18 zlatých dukátů z doby uherského krále Zikmunda, neučinili o nálezu oznámení a dukáty prodali

●□1: Zatajili nález dukátů,

Nová doba ze dne 25. 1. 1929, s. 2 (výřez).

Münzfund in Prag.

Ein wertvoller Münzfund wurde bei Grabungen im Fundament des Gebäudes der jüdischen Beerdigungsbrüderschaft in der Altstadt gehoben. In einer Schale wurden 14 Stück Goldstücke gefunden, die in der Zeit des Hussitenkrieges vergraben worden sein dürften. Es waren dies durchwegs Dukaten des K. Sigmund (geb. 14. 2. 1368, gest. 9. 12. 1437). Diese wurden unter dessen Regierung für Ungarn geprägt, denn Goldmünzen von diesem Herrscher für Böhmen sind nicht bekannt; er gelangte erst am Schlusse der Hussitenkriege (1436) zur wirklichen Regierung.

Durch die Vermählung mit Maria von Ungarn erwarb er die ungarische Königskrone. Der Münzfund wurde dem Landesmuseum in Prag einverleibt.

F. Striebe.

●□3: F. STRIEBE, Münzfund in Prag,

Der Münzsammler 2, 1929, č. 13, s. 55 (výřez).

Tajemný poklad pod zdí židovského hřbitova v Praze.

V našem strážlivém století zdálo by se, že již neexistují tajemné, zakopaně poklady, skryté kdysi před staletími na skrytých místech. A přece existují a dokonce i v samém srdci Prahy, v pokroucených, historických uličkách Starého města. Kdo ví, co tehdy přimělo dnes již dávno ztrouchnivělou ruku k zakopání zlatého pokladu, k jeho skrytí v bývalém židovském ghetu, na místě, jež je opředeno tisíci tajemnými vzkazkami, pod zdí samotného židovského hřbitova. Staletí ležel poklad skrytý chvěnému oku a až nyní odhalen byl motykou ne hledačů pokladů, ale zcela obyčejného nádeníka.

Byla to historie zamotaná a zajímavá je, že právě zlato, staletí ukryté, stalo se kletbou jeho nálezce.

V těsném sousedství židovského hřbitova na Starém městě kopány jsou základy na stavbu nového paláce. Mezi jinými byli na pracích zaměstnání dělníci J. Bartůšek a Plaček, kteří loni před vánocí narazili pod zdí hřbitova na poklad. Byly to samé krásné, zlaté dukáty. Dělníci se o svém nálezku nikomu nezmínili, dukáty celkem 18, uschovali a později snažili se je prodati. Dukátů bylo snad na místě mnohem více, snad byly odvezeny s odkopávkou. Bartůšek, jenž neměl ani tušení, jakou cenu dukáty mají, snažil se je prodati v kruhu svých známých, ale když byl odmítnut, prodal několik kusů jednomu pražskému starožitníkovi po 50 Kč za kus. Dukátů, jak bylo později zjištěno, mají cenu 1000 Kč za kus. O tomto neobvyklém prodeji dověděli se pražští detektivové rev. insp. Kinko a insp. Ludvík Novotný. Šli po stopě, a jak ani jinak u těchto detektivů býti nemůže, prodavače brzo odhalili.

Hlavní nálezce pokladu Bartůšek byl zatčen, doznal se a nyní bude trestán pro zatajení nálezku. Nepřinesl mu tudíž poklad od židovského hřbitova pražádné štěstí. A.

●□2: Tajemný poklad pod zdí židovského hřbitova v Praze,

Národní listy ze dne 25. 1. 1929, č. 25 (výřez).

○ Praha V, Židovský hřbitov

2326

O : 1929 při kopání v základech budovy u židovského hřbitova, v míse

U: po r. 1437

Ol: neznámý počet zlatých mincí, z nichž bylo určeno 18 kusů: Uhry, Zikmund (1386—1437), Kremnica, dukáty (18)

Z: Nová doba ze dne 25. I. 1929; Nár. listy ze dne 25. I. 1929; F. Striebe, Münzfund in Prag, Der Münzsammler 2, 1929, str. 55

M: N. M. (18 kusů)

E. N.; Lábek; Štiess

●□4: Nálezy II.3, č. 2326 (výřez).

O dalším osudu trestně stíhaných citované a známé prameny a publikace mlčí. Pokusili jsme se proto zapátrat v českých archivech po jejich dalším osudu a byli jsme částečně úspěšní.¹⁰ Ve Státním oblastním archivu v Praze byl nalezen záznam z počátku roku 1929 o Josefu Bartůškovi (nar. 1902 Háje) pod značkou XIII. Tk 891 1929, souzeném za § 197. Příslušný spis ovšem v archivu není, podlehl zřejmě archivnímu výběru (skartaci), čili v archivu nebylo možné ověřit, je-li to námi hledaný J. Bartůšek.¹¹ Nicméně samotná informace, že byl dotýčný Josef Bartůšek souzen na počátku roku 1929 podle § 197, stačí k tomu, abychom tuto zprávu mohli přiřadit k našemu případu.

Ve sbírce 117/1852 ř. z. *Zákona ze dne 27. května 1852 o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927* (trestní zákon) v hlavě 23. *O podvodu, podvodném úpadku a poškození cizích věřitelů* je v § 197 *Podvod* a následujících řešena problematika týkající se našeho případu.¹² Josef Bartůšek byl tedy podle tohoto paragrafu souzen pro podvod. Podle dalších paragrafů téže hlavy by měl být případ klasifikován jako přestupek, nikoli jako zločin. Použit přitom bezpochyby byl § 201, který vyměnovává, jaké podvody se z přestupků stávají zločinem. Dle § 201, písm. c) se zločinu dopustí zvláště ten, kdo věci nalezené úmyslně ukryje a sobě přivlastní, což se však výslovně nevztahuje, jak paragraf uvádí, na zatajení nalezeného pokladu.¹³ Bartůšek tak byl pravděpodobně souzen pouze za přestupek. Dle téže hlavy zákona § 202 byl trestem za podvod „žalář od šesti měsíců až do jednoho roku, ale jsou-li tu okolnosti přitěžující, od jednoho roku až do pěti let.“¹⁴

Bylo by jistě zajímavé vědět, jaký trest Josef Bartůšek v roce 1929 za zatajení nálezu dostal, bohužel díky neexistenci spisu či jiných pramenů nejsme schopni zjistit, byl-li vůbec za čin potrestán. Zajímavý je v této souvislosti záznam v přírůstkové knize Numismatického oddělení Národního muzea. Přestože totiž

¹⁰ Za ochotu a pomoc při dohledávání osudů pokladu v archivech patří velký dík Stanislavě Dubové ze Státního oblastního archivu Praha, Janu Rybovi z Archivu hlavního města Prahy a Xenii Penížkové z Archivu bezpečnostních složek České republiky.

¹¹ Státní oblastní archiv v Praze, XIII. Tk 891 1929. Za spolupráci a poskytnuté informace děkujeme Stanislavě Dubové ze SOA Praha.

¹² *Zákon ze dne 27. května 1852 o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927*, sbírka 117/1852 ř.z. (dále jen Trestní zákon), hlava 23. *O podvodu, podvodném úpadku a poškození cizích věřitelů*, § 197 *Podvod*: „Kdo lstivým předstíráním nebo jednáním jiného uvede v omyl, jímž někdo, budíž to stát, obec nebo jiná osoba na svém majetku nebo na jiných právech má škodu trpět; anebo, kdo v tom obmyslu a způsobem právě dotčeným užije omylu nebo nevědomosti jiného, dopustí se podvodu; nechť se k tomu dal svěsti ziskovostí, náruživostí, obmyslem, aby tím někomu zjednal proti zákonu výhody nějaké, nebo jakýmkoliv obmyslem vedlejším.“ (Zdroj: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=17&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>; 1.10. 2017).

¹³ Trestní zákon, hlava 23., § 201 Hlavní druhy podvodů, jež podle vyšší částky stávají se zločinem, písmeno c) „kdo věci nalezené nebo omylem ho došlé úmyslně ukryje a sobě přivlastní, což se však na zatajení pokladu nalezeného nevztahuje;“.

¹⁴ Trestní zákon, hlava 23., § 202 Trest za zločin podvodu: „Trestem podvodu jest vůbec žalář od šesti měsíců až do jednoho roku, ale jsou-li tu okolnosti přitěžující, od jednoho roku až do pěti let.“ Zločiny, jež nejsou pouhými přestupky, jsou v následujících paragrafech trestány tresty daleko vyššími.

Striebe píše v roce 1929, že byl poklad začleněn do sbírky Národního muzea,¹⁵ v přírůstkové knize Numismatického oddělení Národního muzea je zapsán až v roce 1930, a to jako koupě (!) k datu 28. 4. 1930 s informací: „Zakoupeno za 2430 Kč od p. Rilla z nálezů u židovského hřbitova v Praze r. 1929.“¹⁶ Bohužel se k této koupi nepodařilo v Archivu Národního muzea dohledat žádné další informace.¹⁷

5	28. 4.	Zakoupeno za 2430 Kč od p. Rilla z nálezů u židovského hřbitova v Praze r. 1929	18 uherských dukátů Zikmunda (1386-1437) a sice:	
			01 se značkami 0-1 po shanost město,	
			2R " smičkon 1/2 - levá strana "	
			32 " smičkon 1-1/2 po shanost "	
			32 " " K-K " " " "	
			12 " " G-R " " " "	
			12 " " M-K " " " "	
			12 " " B-B " " " "	
			12 " " *-* " " " "	

● □ 5: Přírůstková kniha 1900–1940 Numismatického oddělení Národního muzea, č. 5/1930 (výřez).

Národní muzeum tak dle přírůstkové knihy koupilo 18 uherských dukátů bez výše zmiňované misky, ve které měl být poklad původně uložen. Ve sbírce se však nachází 19 dukátů přiřazených k přírůstku 5/1930. 12 exemplářů bylo uloženo v krabičce nálezů a 7 kusů bylo rozřazeno na tabulky základní sbírky, obě skupiny byly označeny číslem přírůstku. Všechny mince představují uherské dukáty císaře a krále Zikmunda I. Lucemburského (1419–1437, jako uherský král vládl v letech 1387–1437) z mincoven Budín, Kremnice, Košice a Velká Baňa. Nejpočetnější je skupina 10 dukátů z mincovny Budín (9 ks, Ulrich Kamberer, cca 1411; 1 ks, Onofrio Bardi, 1424), 5 pochází z Kremnice (3 ks blíže nedatované cca 1405–1437; 1 ks Mikuláš Divůček z Jemniště či Markus von Nürnberg 1411–1419; 1 ks Peter Reichel cca 1428–1429), 3 byly vyraženy v Košicích (2 ks, cca 1410; 1 ks, cca 1430) a jedna je městskou ražbou z Velké Baně (cca 1402–1404). Z jejich určení (viz Katalog a následující text níže) vyplývá, že byly uschovány v době husitských válek, nejdříve však těsně před rokem 1430.

Poklad je uváděn jako jeden z pěti známých pražských předjagellonských nálezů obsahujících zlaté ražby.¹⁸ Prvním (N 1) je torzo nálezů dukátů ve sbírce Muzea hlavního města Prahy obsahující 1 český dukát Karla IV. (1346–1378) a 4 uherské dukáty Marie I. (1382–1387) datovaný po roce 1387.¹⁹ Druhým

¹⁵ STRIEBE, F.: *Münzfund*, s. 55.

¹⁶ *Přírůstková kniha 1900–1940*, Numismatického oddělení Národního muzea, č. 5/1930.

¹⁷ Za spolupráci a poskytnuté informace děkujeme kolegyni Mileně Bělíčkové z Archivu Národního muzea.

¹⁸ MILITKÝ, Jiří: *Poklad zlatých mincí 14. a 15. století z Prahy 1 - Starého Města*, Numismatický sborník 22, 2007, s. 242–248.

¹⁹ MILITKÝ, Jiří: *Nález dukátů ze 14. století v Praze*, Numismatický sborník 21, 2006, s. 254–256; TÝŽ: *Poklad*, s. 246.

(N 2) je druhý poklad ze Starého Města pražského a zároveň druhý uložený v Muzeu hlavního města Prahy obsahující 14 mincí, z toho 13 uherských dukátů Zikmunda I. (jako uherský král 1387–1437) a 1 nobl anglického krále Eduarda III. (1327–1377) datovaný po roce 1427.²⁰ Třetím (N 3) je námi popisovaný poklad datovaný po roce 1430. Čtvrtým (N 4) je nález 160 dukátů Václava IV. (1378–1419) a Zikmunda I. (jako uherský král 1387–1437), „5 stejně velkých“ mincí a 480 pražských grošů z Karlovy (tehdy Jesuitské) ulice na Starém Městě pražském, který byl nalezen v roce 1802, není dochován a nelze tak již zjistit ani poměr mezi ražbami lucemburských bratrů Václava a Zikmunda. Datován je tak jen přibližně po roce 1437.²¹ A konečně pátým (N 5) nález asi 30 dukátů z doby Ladislava I. (V.) Pohrobka (český král 1440/1453–1457; uherský král 1440/1444–1457) z Josefské ulice 27 v Praze V.²²

Tabulka 1: Pražské předjagellonské nálezy obsahující zlaté ražby (dosavadní stav).

Číslo	Název	Počet dukátů	Počet grošů	Uložen tpq.	Nález Il.3	Sbírka
N 1	Praha	5	0	1387		MhmP
N 2	Praha I - Staré Město, čp. 443 a 469	14	0	1427		MhmP
N 3	Praha V - Židovský hřbitov	18	0	1430	2326	NM
N 4	Praha I - Staré Město, Karlova (Jesuitská) čp. 368	160	480	1437	2325	
N 5	Praha V - Josefská 27	asi 30	0	1457	2501	

Místo nálezu je bohužel díky nejednotnosti označení v pramenech a především záznamu *Nálezů* v následující numismatické literatuře spojováno s židovským hřbitovem a židovským osídlením vůbec.²³ Prameny mluví o tom, že mince měly být nalezeny pod zdí židovského hřbitova, resp. v těsném sousedství židovského hřbitova při kopání základů na stavbu nového paláce,²⁴ při vykopávce na starém židovském hřbitově²⁵ či během vykopávek v základech budovy Židovského pohřebního bratrstva na Starém Městě.²⁶ Na základě těchto

²⁰ ŠIMEK, E.: *Nález*, s. 409–410; ZAORAL, R.: *Nálezy*, s. 125–126; MILITKÝ, J.: *Poklad*, s. 242–248.

²¹ *Nález Il.3*, č. 2325; NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela: *Uherský dukát v českých nálezech mincí grošového údobí (1300–1547)*, Študijné zvesti 14, 1964, s. 260, č. 23 a s. 263 a 265, kde se domnívá, že většinu tvořily uherské dukáty Zikmundovy; ŠIMEK, Eduard: *Nález zlatých mincí z Prahy-Starého Města*, Numismatický sborník 15, 1977–1978 [vyd. Praha 1979], s. 409–410; ZAORAL, Roman: *Nález zlatých mincí grošového období na území Čech. Příspěvek k oběhu uherských dukátů v Čechách*, Slovenská numizmatika 11, 1990, s. 113–134; MILITKÝ, J.: *Poklad*, s. 246.

²² *Nález Il.3*, č. 2501; NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, E.: *Uherský dukát*, s. 261, č. 35 ZAORAL, R.: *Nálezy*, s. 113–134; MILITKÝ, J.: *Poklad*, s. 247.

²³ *Nález Il.3*, č. 2326; ZAORAL, R.: *Nálezy*, s. 129.

²⁴ *Národní listy*, viz obr. 2.

²⁵ *Nová doba*, viz obr. 1.

²⁶ STRIEBE, F.: *Münzfund*, s. 55.

informací a pramenů týkajících se asanace pražského Židovského Města bylo možné blíže určit místo nálezu. Z výběru hned v počátku vypadla možnost, že byl poklad vykopán pod ohradní zdi (plotem) židovského hřbitova. Ke stavbě nové zdi kolem celého židovského hřbitova došlo totiž již v roce 1911, soutěž na ni byla vypsána dokonce roku 1903.²⁷ Ve výběru tak zůstávaly pouze budovy Židovského pohřebního bratrstva v těsné blízkosti hřbitova. Od toho nebylo daleko ke zjištění, že pouze jediná z nich byla v letech 1928 až 1929 nově vy-
stavěna, a to čp. 248.²⁸

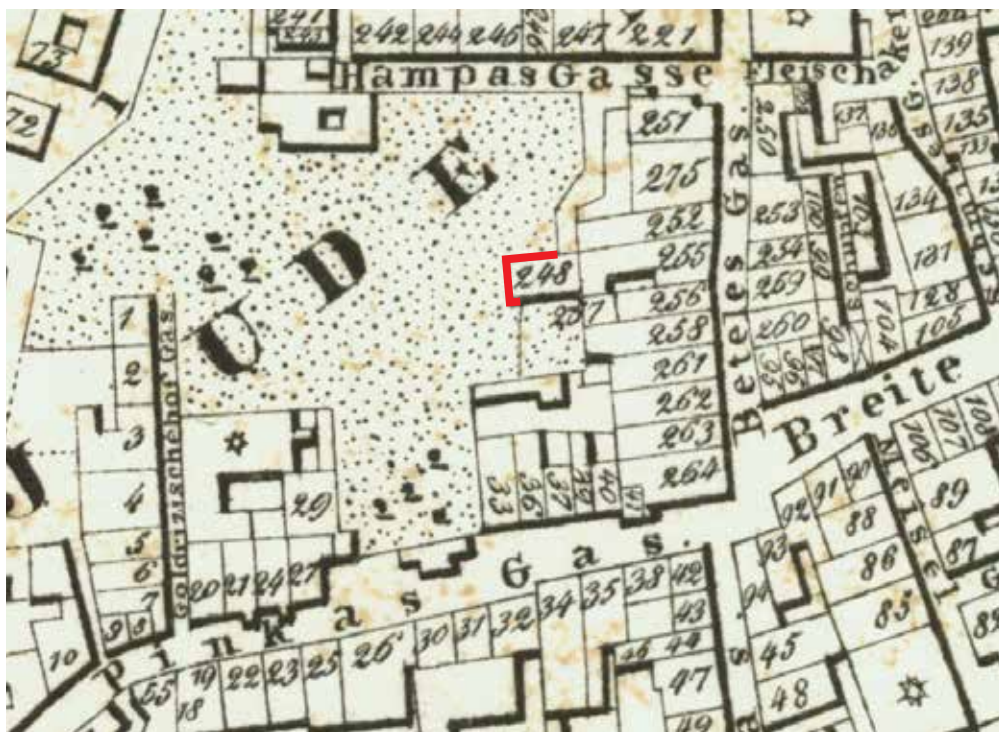

●□6: Karel hrabě VASQUEZ de PINAS, *Plan der königl. böhm. Hauptstadt Prag*, litografie, kolem 1835; sbírka: Muzeum hlavního města Prahy, inv. č. MMP H 9.957/4 (výřez Židovského Města a přilehlých částí Starého Města). Šípkou vyznačena poloha židovské nemocnice, čp. 248.

²⁷ VLČEK, Pavel a kol.: *Umělecké památky Prahy. Staré Město, Josefov*, Praha 1996, s. 568–569.

²⁸ BEČKOVÁ, Kateřina – LUKEŠ, Zdeněk – ORIÁN, Edmund – PAŘÍK, Arno: *Židovské Město pražské na vedutách, fotografiích a pohlednicích*, ed. Edmund Orián, Praha 2003, (dále jen ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*), s. 146, č. 248, s. 336 a 339.

Poklad tak byl objeven před Vánoci roku 1928, při dodatečné demolici základů staré Všeobecné židovské nemocnice (čp. 248) zbourané v zimě 1916/1917 v rámci poslední fáze pražské asanace, v základech budovy, která patřila Židovskému pohřebnímu bratrstvu a stála v těsné blízkosti židovského hřbitova na v Praze-Josefově. Přibližně polovina obvodové zdi této budovy, stejně tak jako nové na místě poté postavené budovy, tvořila a dodnes tvoří hranici židovského hřbitova.²⁹ V této části základů budovy, která zároveň byla hraniční zdí hřbitova, byl poklad nalezen (viz obr. 7). Podařilo se tak celkem velmi přesně definovat oblast, kde mohl být poklad vykopán, a zároveň verifikovat zprávy pramenů, které v podstatě měly svým způsobem všechny pravdu.³⁰

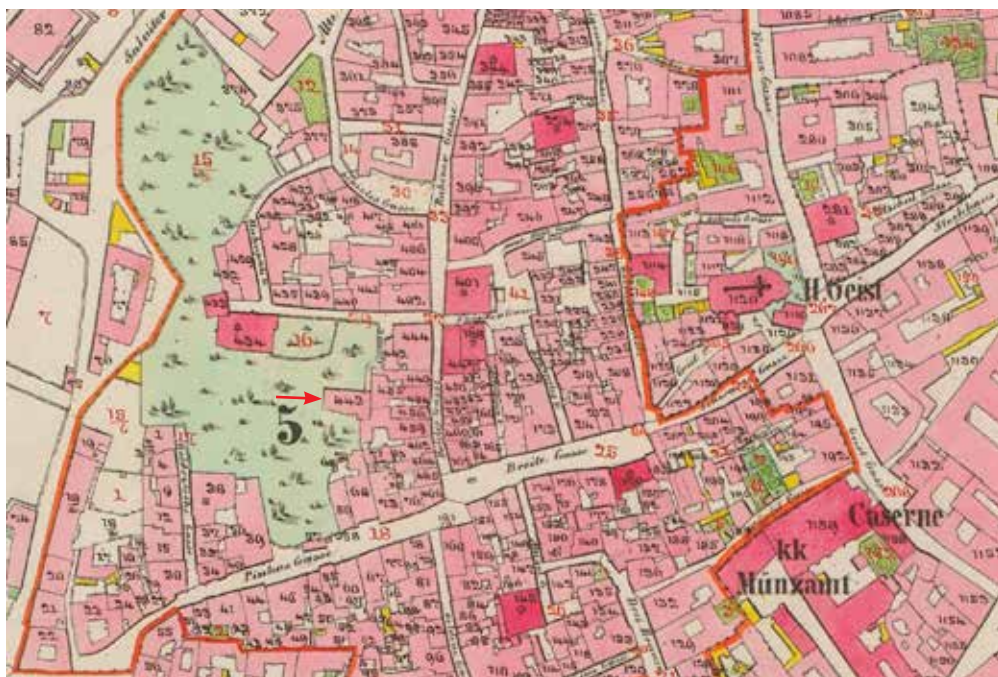
●□ 7: Zakreslení místa uložení nálezů z Prahy-Josefova, U starého hřbitova čp. 248

na výřezu z Pinasova plánu (viz obr. 6). Červeně vyznačeno místo nálezů, tj. část základů budovy, která zároveň tvořila hraniční zeď hřbitova.

²⁹ K vývoji budovy i k sporu o demolici viz: Stavební archiv Stavebního úřadu městské části Praha 1, složka U starého hřbitova 248/3, spisy 1–32, především spis č. 18: Opis rozhodnutí Rady král. hl. m. Prahy ze dne 8. 3. 1917: podmínka č. 7: „Podél budovy, jež má býti sbourána, buď vyšší niveau hřbitova, pokud by toho bylo zapotřebí, zabezpečeno, aby půda hřbitovní se nesesula na staveniště, jež má být až na niveau ulice odbouráno“; a spis č. 27: Podmínky pro stavbu činžovního domu: podmínka č. 15: „Základy uloženy buďtež náležitě hluboko na únosnou půdu ...“.

³⁰ Za poskytnuté informace, spolupráci, konzultace, poskytnutí literatury a vůbec všestrannou pomoc mnohokrát a vřele děkujeme Alexandru Putíkovi z Židovského muzea v Praze.

Při dokončování této studie jsme si všimli jednoho zásadního detailu, který výrazným způsobem změnil náš pohled na tento poklad. Ukázalo se totiž, že náš poklad z domu U starého hřbitova čp. 248³¹ (N 3) je totožný s výše uvedeným druhým pokladem (N 2) uloženým v Muzeu hlavního města Prahy, publikovaným jako poklad z Prahy 1 - Starého Města a obsahujícím 14 mincí, z toho 13 uherských dukátů Zikmunda I. (jako uherský král 1387–1437) a 1 nobl anglického krále Eduarda III. (1327–1377).³² Již dříve nám byla nápadná vysoká typologická shoda obou pokladů. Vše – obsah, jeho datace, rok nálezu – korespondovalo, jen lokalizace, zdálo se bezpochyby, byla různá. Zvrat nastal ve chvíli, kdy jsme si všimli starého předasanačního parcelního čísla budovy Všeobecné židovské nemocnice, tj. č. 443 (viz obr. 8),³³ které je shodné s čp. 443 uváděným údajně omylem

● 8: Stará katastrální mapa původního katastru Josefova a okolí zachycující situaci před asanací, Císařské povinné otisky map stabilního katastru Čech 1:2880 (1824–1843); sbírka: Ústřední archiv zeměměřičství a katastru, sign. 6068-1-002 (výřez). Červeně zvýrazněna hranice Josefova. Šipkou vyznačena poloha židovské nemocnice, parcelní číslo (pč.) 443, tj. číslo popisné (čp.) 248.

³¹ Přestože u pokladu uvádíme, že je z Prahy-Josefova, protože se místo nálezu nacházelo a nachází na katastrálním území Josefova, je třeba mít na paměti, že v době jeho uložení byla tato část Prahy součástí Starého Města, nikoli částí Města židovského (viz níže).

³² ŠIMEK, E.: *Nález*, s. 409–410; ZAORAL, R.: *Nálezy*, s. 126; MILITKÝ, J.: *Poklad*, s. 242–248.

³³ Katastrální mapa Prahy-Josefova z roku 1842 (viz obr. 8) zobrazuje stará parcelní čísla pozemků; mapa s vyznačením čísel popisných domů viz obr. 6.

u pokladu lokalizovaném na Staré Město. Za místo nálezu bylo označeno čp. 469/I Starého Města, které je dnes součástí objektu čp. 504/I na rohu ulic Melantrichova 5 a Havelská 17.³⁴ Jistotu pro spojení těchto pokladů jsme však získali až při podrobnějším prozkoumání záznamu v přírůstkové knize Muzea hl. m. Prahy u čísla 27 976 ze dne 14. 5. 1929, kde je uvedeno „*Nález zlatých mincí vykopaný na staveništi čp. 443 a 469 v Praze V.*“ (viz obr. 9).³⁵

●□9: Přírůstková kniha Muzea hlavního města Prahy, č. 27976 (výřez).

Na jeho základě totiž nelze dojít k jinému závěru, než že se jedná o lokalitu nikoli přímo na katastru Starého Města pražského, ale o parcelu na katastrálním území Josefova. Židovské město Josefov bylo v této době označováno jako Praha V! Čísla uvedená v přírůstkové knize tak nejsou čísly popisnými (čp.) na Starém Městě, ale parcelními čísly (uvedeno čp., správně má být pč.) v Josefově. Vysvětlení omylu je jednoduché: záměna zkratk a uvedení parcelního čísla místo popisného ve chvíli, kdy stará budova v Josefově byla již zbourána a základy nové budovy se teprve kopaly. V přírůstkové knize uvedené druhé parcelní číslo 469 (čp. 261) patřící nedaleké, avšak nesousedící parcele je zapsáno pravděpodobně chybně (443 a 469 namísto 443 a 69). Celý blok v tehdejší Belelesově (Rabínské) ulici včetně parcely 469 byl již roku 1905 zbourán a v letech 1910–1911 byla v jeho místech vystavěna západní část dnešní ulice Maiselovy.³⁶ Mohlo se tak jednat pouze o starou parcelu č. 69, resp. zadní trakt domu čp. 33 z Josefské ulice, který sloužil jako prádelna a byt správce Všeobecné židovské nemocnice a který snad měl být zbourán souběžně se stavbou nového domu na místě Všeobecné židovské nemocnice (čp. 248). Nicméně ještě v roce 1930 stál, takže jako místo nálezu nepřichází v úvahu.³⁷

Zajímavé jsou i další informace uvedené v přírůstkové knize Muzea hl. m. Prahy, a to o obsahu, tj. počet 14 mincí, a o původu, resp. jméno dárce uvedené jako „*Ex offo praes. hl. m. Prahy.*“ Počet mincí odpovídá totiž zprávě Striebeho. Ten však uvádí výlučně pouze dukáty Zikmunda I. a že nález byl včleněn do sbírek Zemského (Národního) muzea v Praze. Srovnáme-li tyto informace se záznamem v přírůstkové knize Národního muzea, ve které se shoduje počet 18 kusů s počty uváděnými v novinových článcích, avšak

³⁴ MILITKÝ, J.: *Poklad*, s. 242–243.

³⁵ *Přírůstková kniha*, Muzeum hlavního města Prahy, č. 27976. Za ochotu a pomoc při poskytování informací a vyobrazení z přírůstkové knihy (obr. 9) a Pinasova plánu (obr. 6) velmi děkujeme Janě Bělové z Muzea hlavního města Prahy.

³⁶ ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 146, č. 248, s. 158, č. 281, s. 336 a 338.

³⁷ ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 128, č. 201.

● □ 10: Jan KRÍŽENECKÝ, *Všeobecná židovská nemocnice*, Praha-Josefov čp. 248, fotografie, 1909–1910; sbírka: Archiv hlavního města Prahy, Sběrka fotografií, sign. XI 4127. Budova je pro statické potíže podepřena, vpravo vzadu nová zástavba Maiselovy (dříve Belelesovy) ulice, uprostřed fotografie u plaňkového plotu poloha nejstaršího hrobu Avigdora Kary.

nesouhlasí způsob získání, tj. koupě od soukromé osoby, lze na základě oficiálních pramenů, tj. přírůstkových knih, a oproti zavádějícím zprávám v novinách a literatuře vyvodit, že ta část pokladu uložená v Muzeu hl. m. Prahy z moci úřední, byla tou, která byla zabavena J. Bartůškovi pražskými detektivy.³⁸

Budova, která stojí dodnes na místě nálezu pokladu (U starého hřbitova 248/3), byla postavena v roce 1929 jako činžovní dům pro zaměstnance židovské obce podle plánů architekta Bohumila Hübschmanna. V době stavby patřila Židovskému pohřebnímu bratrstvu, dnes je majetkem Židovské obce v Praze. Oproti předchozí budově tzv. Všeobecné židovské nemocnice byla zmenšena ve východní části, ostatní obvod (především proti židovskému hřbitovu) kopíroval původní dispozici, do židovského hřbitova však jistě nezasáhl. Židovská obec se urputně bránila zbourání své nemocnice. Zdálo se, že budova bude před asanačí zachrá-

³⁸ *Přírůstková kniha*, Muzeum hlavního města Prahy, č. 27976; *Přírůstková kniha 1900–1940*, Numismatické oddělení Národního muzea, č. 5/1930; STRIEBE, F.: *Münzfund*, s. 55; *Nová doba*; *Národní listy*. Srov. výše s. 102–103. Viz též obr. 1, 2, 3, 5 a 9.

●□ 11: Samuel GLOBIC z BUČINY (?), tzv. křížovnický plán, kolorovaná kresba tuší, kolem 1665; sbírka: Archiv hlavního města Prahy, Sběrka map a plánů, sign. MAP P 1 A/2231 (výřez). Šipkou vyznačena poloha čp. 248.

něna. Mezitím však byly odbourány okolní původní domy, kromě jediného, a na jejich místě postavena zástavba nová. Tyto stavební akce způsobily, že se budova nemocnice stala staticky nestabilní. Proto i přes odpor obce v letech 1914–1916 tak nakonec došlo k její demolici v zimě na přelomu let 1916/1917 (viz obr. 10).³⁹

Původní budova Všeobecně židovské nemocnice vznikla rozsáhlou přestavbou starého židovského špitálu se starobincem v roce 1832. V roce 1875 byla zrekonstruována.⁴⁰ Budova sama je poprvé zcela jistě vyobrazena na Globicově tzv. křížovnickém plánu z roku 1665 (viz obr. 11). Poprvé s označením je zakreslena na Klausarově plánu z roku 1690, kde je pod popisem 23 uvedena jako židovský žalář čili vězení (viz obr. 12). Židovský špitál byl v té době jinde, i když nedaleko, na místě dnes zvaném pahorek Nefele na židovském hřbitově u Klausovské synagogy (popisek 22, viz obr. 12). Ten roku 1689 shořel a někdy poté se na jeho místě začaly pohřbívat děti, které zemřely před dovršením jednoho měsíce

³⁹ K vývoji budovy i k sporu o demolici viz: Stavební archiv Stavebního úřadu městské části Praha 1, složka U starého hřbitova 248/3, spisy 1–32.

⁴⁰ Srovnej též ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 146, č. 248, pohled na Všeobecnou židovskou nemocnici je i na s. 158–159, č. 281–283; viz též pozn. 39.

● 12: Ondřej Bernard KLAUSER, zaměření Židovského Města – stav před požárem 1689,

colorovaná kresba perem, 1690; reprodukce fotokopie: Židovské muzeum Praha (výřez). Šipkou vyznačena poloha čp. 248, popisek č. 23 = židovský žalář čili vězení; popisek č. 22 = židovský špitál.

svého věku. Špitál se přestěhoval do této budovy, která byla i nadále z části používána jako žalář pro pachatele drobných deliktů. Mladší plán Veselého datovaný k roku 1729 (viz obr. 13) je v této oblasti nejasný, zdá se, že zakresluje stav před plánem Klauserovým z roku 1690, a dokonce i Globicovým z roku 1665, kdy hřbitov sestával pouze ze své východní části (viz obr. 11, 12 a 13).⁴¹

Pro další identifikaci je důležité, že se tento dům nachází v bezprostřední blízkosti nejstarší části židovského hřbitova, datované nejstarším identifikovaným náhrobkem rabína, talmudisty, kabalisty a básníka Avigdora Kary (Avigdor ben Jicchak Kara, hebrejsky אַבִּיגְדֹר בֶּן יִצְחָק קָרָא), který zde byl pochován v roce 1439 († v dubnu).⁴² K této nejstarší části hřbitova přikoupili 16. prosince 1440

⁴¹ Za ochotu a pomoc při vyhledávání a poskytnutí plánů a fotografií patří velký dík Miroslavu Kronusovi z Ústředního archivu zeměměřičství a katastru (obr. 8), Marii Potěšilové a Janu Hrdinovi z Archivu hlavního města Prahy (obr. 10, 11, 13), Martinu Jelínkovi z Židovského muzea v Praze (obr. 12), Petře Jilkové a Robertu Šimůnkovi z Historického ústavu AV ČR (obr. 15) a dále také za informace Xenii Penížkové z Archivu bezpečnostních složek ČR a Janě Marešové z Ústavu dějin umění AV ČR.

⁴² KOHLER, Kaufmann – BROYDÉ, Isaac: KARA, ABIGDOR BEN ISAAC, in: Singer, Isidore – Alder, Cyrus et al. (eds.), *The Jewish Encyclopedia*, New York 1901–1906.

starší Židé a všechna obec židovská od Hanuše pivovarníka a Markéty na Starém Městě pražském dům s pozemkem (area) naproti Hampejsu a v blízkosti židovského hřbitova, za účelem jeho rozšíření.⁴³

Identifikace této parcely nebyla přesněji možná, dokud Alexandr Putík v roce 1996 neprovedl revizi topografie a demografie Židovského Města na přelomu 14. a 15. století.⁴⁴ Vše se odvíjí od lokalizace Hampejsu (gallimordium, nevěstinec, bordel), který byl až do vydání zmíněné studie kladen daleko severněji (do čp. 208) na základě monumentálního díla Václava Vladivoje Tomka.⁴⁵ Tato

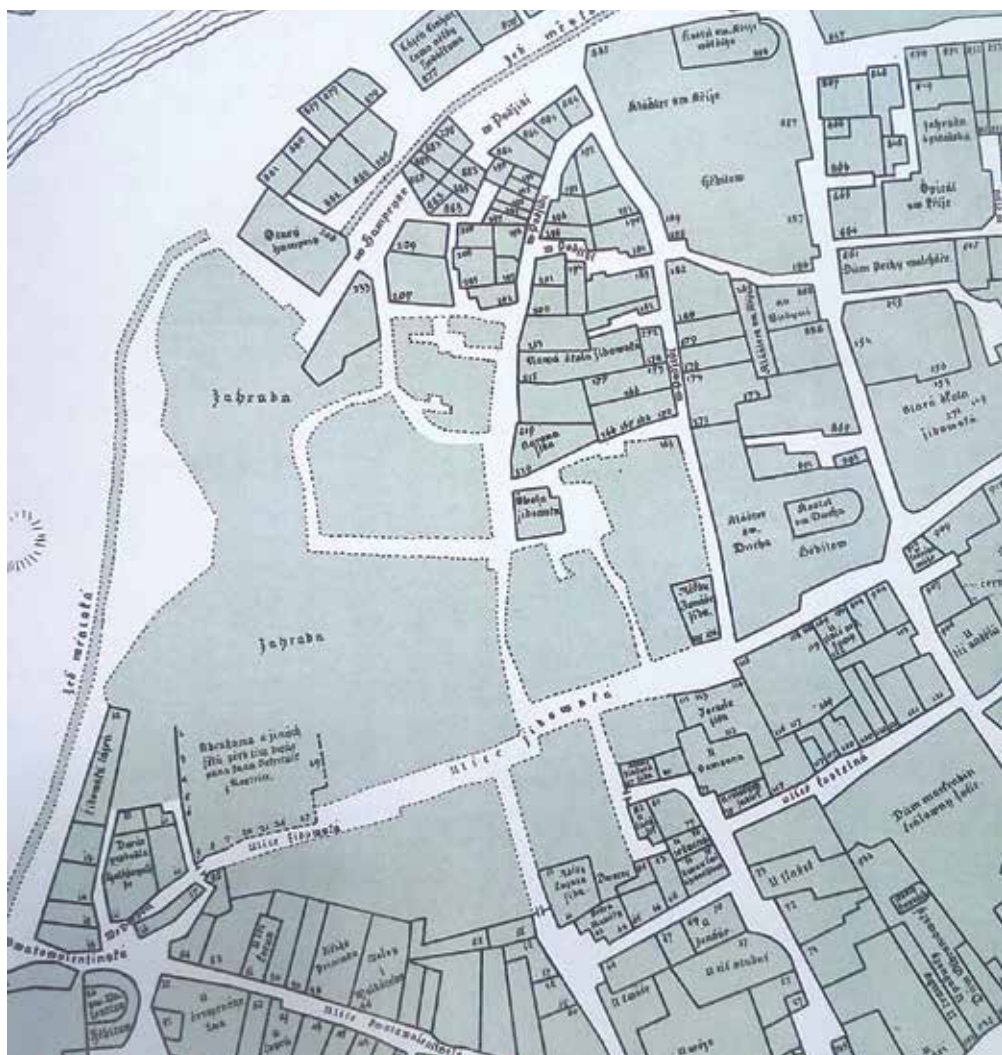

● □ 13: **Václav Josef VESELÝ, Sprawedylyw Grundt-Riss** ..., 1729, reprodukce rekonstrukce plánu, tisk 1948; sbírka: Archiv hlavního města Prahy, Sběrka map a plánů, sign. MAP P 1 B/8 (výřez).

⁴³ BONDY, Bohumil – DVORSKÝ, František: *K historii Židů v Čechách, na Moravě a v Slezsku 906 až 1620*, II. sv., Praha 1906, s. 898, č. 1150, k roku 1440 (Archiv města Prahy, 90 f. 62) – přepis latinského textu; ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 43 mluví o domku „s pustým městištěm“ (?).

⁴⁴ PUTÍK, Alexandr: *On the Topography and Demography of the Prague Jewish Town Prior to the Pogrom of 1389*, *Judaica Bohemiae* 30–31, 1994–1995, [vyd. Praha 1996], s. 7–46; k soužití židů a křesťanů na Starém Městě viz též: MUŠÍLEK, Martin: *Juden und Christen in der Prager Altstadt während des Mittelalters. Koexistenz oder Konfrontation?*, in: *Juden in der mittelalterlichen Stadt. Der städtische Raum im Mittelalter – Ort des Zusammenlebens und des Konflikts / Jews in the medieval town. Urban space in the Middle Ages – a place of coexistence and conflicts*, ed. Eva Doležalová, *Colloquia mediaevalia Pragensia* 7, Praha 2015, s. 57–78; TÝŽ: *Patroni, klienti, příbuzní. Sociální svět Starého Města pražského ve 14. století*, Praha 2015. K obecným otázkám spojeným se židovským osídlením viz naposledy souhrnně sborník: *Juden in der mittelalterlichen Stadt. Der städtische Raum im Mittelalter – Ort des Zusammenlebens und des Konflikts / Jews in the medieval town. Urban space in the Middle Ages – a place of coexistence and conflicts*, ed. Eva DOLEŽALOVÁ, *Colloquia mediaevalia Pragensia* 7, Praha 2015.

⁴⁵ TOMEK, Václav Vladivoj: *Základy starého místopisu Pražského I–V*, Praha 1965–1975.

●□ 14: Rekonstrukční plán Prahy k roku 1419,

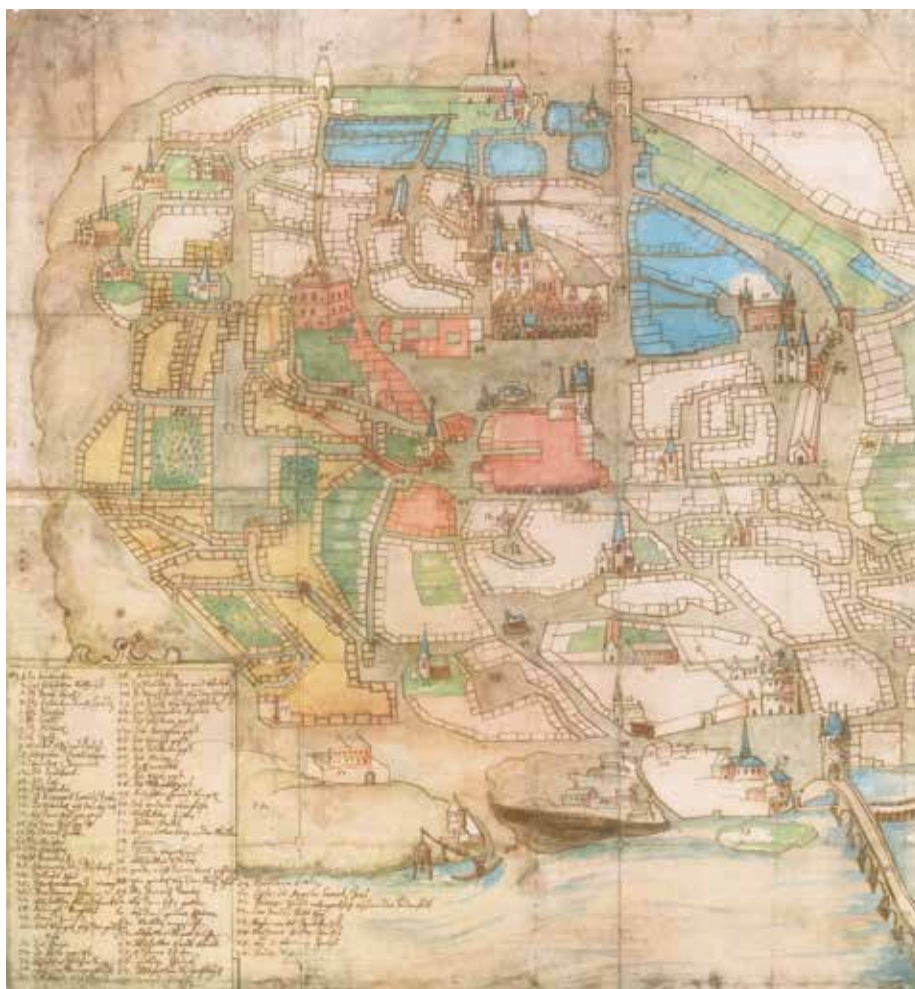
podle: V. V. TOMEK, *Mappy staré Prahy k letům 1200, 1348 a 1419*, Praha 1892 (výřez).

Tomkova lokalizace⁴⁶ byla jednou z několika málo základních chyb při tzv. negativním vymezení židovského osídlení.⁴⁷ Tomek zcela evidentně vycházel při svém rozmístění parcel a domů z premisy, že na místě dnešního rozsahu židovského hřbitova byly už i ve středověku zahrady (viz obr. 14).⁴⁸ Neznal

⁴⁶ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 231, č. 208.

⁴⁷ PUTÍK, A.: *On the Topography*, s. 21–30; ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 37.

⁴⁸ TOMEK, Václav Vladivoj: *Mappy staré Prahy k letům 1200, 1348 a 1419*, Praha 1892, rekonstrukční plán Prahy k roku 1419; PUTÍK, A.: *On the Topography*, s. 27–32.

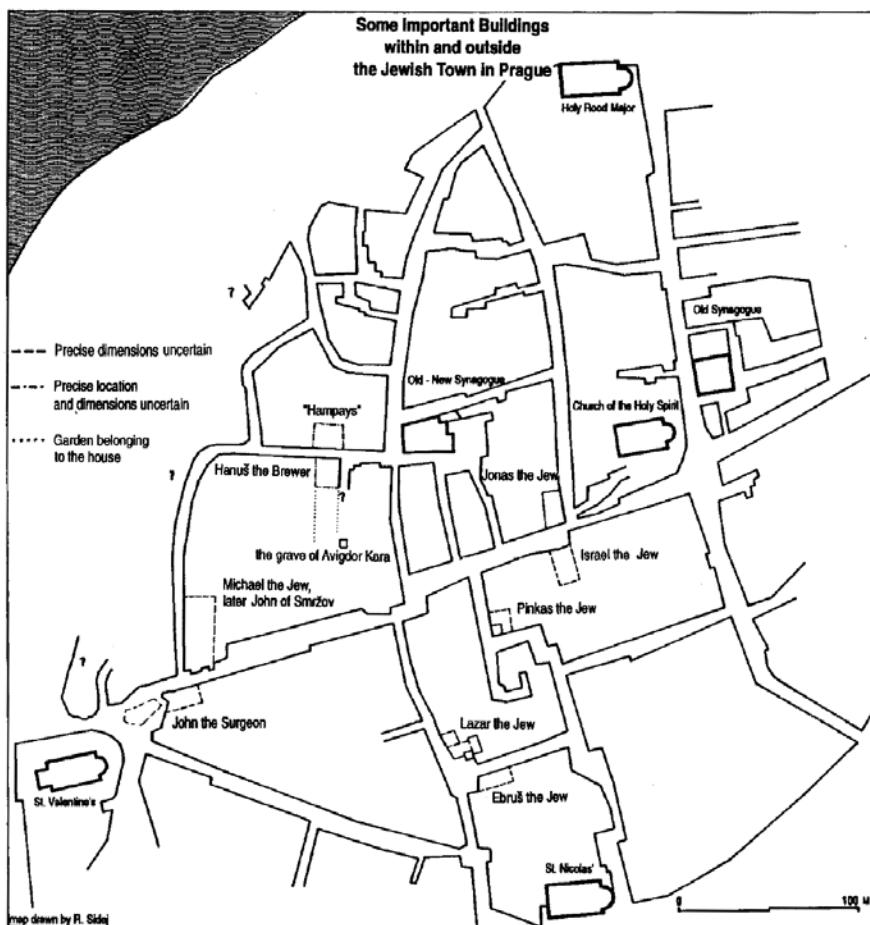

● **15: Matouš UNGER, Plán Starého a Židovského Města,**
 kolorovaná kresba perem, kolem 1634 či 1645, reprodukce faksimile plánu;
 sbírka: Historický ústav Akademie věd ČR, Mapová sbírka, sign. MAP D 827.

či pominul nejstarší plány tohoto území, Ungerův z roku 1634 či 1645 (viz obr. 15), Globicův z roku 1665 (viz obr. 11) i Veselého z roku 1729 (viz obr. 13), které zcela evidentně na území dnešního židovského hřbitova uvádějí několik bloků domů.

Oblast mezi ulicí dříve označovanou Pinkasova (dnes cca prostřední část ulice Široká mezi Pinkasovou synagogou a ulicí Pařížskou) a Hampejskou (dnes jižní část ulice U starého hřbitova)⁴⁹ v této době, jak bezpečně prokázal A. Pu-

⁴⁹ Ke srovnání pojmenování ulic viz ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 328–332; používáme stará označení ulic dle studie PUTÍK, A.: *On the Topography*, appendix 1; viz též obr. 6.

●□ 16: Významné budovy uvnitř i vně Židovského Města,
podle: A. PUTÍK, *On the Topography*, appendix 4.

tík, nebyla čistě židovská. Ve 14. a 15. století tu prolínalo křesťanské i židovské osídlení. Putíkovi se podařilo identifikovat některé záchytné body v podobě domů, jež přecházely z rukou křesťanů do rukou židů či obráceně. Pro nás je to především lokalizace Hampejsu⁵⁰ a domu Michaela Žida, resp. domu Jana ze Smržova, sekretáře krále Václava IV. a purkrabího na Bělé.⁵¹ Na základě Putíkovy revize umístění těchto domů se Hampejs vrací na místo, kde bychom ho i podle starého názvu čekali, tj. na severní stranu původní ulice Hampejské

⁵⁰ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 231, č. 208; PUTÍK, A.: *On the Topography*, s. 24–26, nejedná se o běžný nevěstinec, kterých bylo v této oblasti více, ale o vyhlášený nevěstinec, který se přímo jmenuje „Hampejs.“

⁵¹ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 227–228, č. 9.8.7.etc – chybně; sám se opravuje avšak opět nepřesně na mapě TOMEK, V. V.: *Mappy*, k roku 1419 (viz obr. 14); viz též v: ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 37, č. 50; PUTÍK, A.: *On the Topography*, s. 26–28, appendix 4 (viz obr. 16).

(cca do míst domu čp. 246). To umožnilo A. Putíkovi lokalizovat dům a parcelu Hanuše (Jana) a Markéty na jižní stranu této ulice proti Hampejsu, a tedy přesně do míst severně od nejstaršího náhrobku Avigdora Kary.⁵²

Mezi Hampejskou ulicí a hrobem Avigdora Kary však dnes stojí a pravděpodobně i tehdy stála budova čp. 248, od dávna v držení židovské obce, využívaná jako nemocnice, kde byl nalezen i náš poklad. Nelogické umístění tohoto domu zaříznuté do pozemků hřbitova dodnes překvapuje. Pro nedostatek místa k pohřbům bychom předpokládali jeho zbourání tak, jak se dělo s většinou domů zakoupených k rozšíření hřbitova později. Možným důvodem, proč tehdy nebyl odstraněn, je, že byl „novostavbou.“ Tomu by nasvědčovala i datace pokladu nalezená v jeho základech, tedy nejdříve po roce 1430. Zatímco „starší“ zástavba na parcele přilehlé k Hampejské ulici byla zbořena a prostor využit k pohřbívání, novostavba zadního traktu byla využita k činnosti židovské obce. Tato funkce jí pak i přes její vklíněnou polohu do hřbitova zůstala téměř až do současnosti.

Od konce 16. století pak k této budově na východě přiléhá tzv. talmudická škola (zadní trakt čp. 255), jižně od této budovy přes nejstarší část hřbitova s hrobem Avigdora Kary jsou budovy taktéž patřící Židovskému pohřebnímu bratrstvu (čp. 33 a 36), jejichž zadní trakt dokonce patřil v 19. a 20. století jako prádelna k nemocnici. Ke kterému domu patřil původní prostor, kde je dnes nejstarší část hřbitova s hrobem Avigdora Kary, nelze s jistotou rozhodnout. Je přibližně stejně vzdálen jak od Belelesovy (Rabínské), tak od Pinkasovy ulice. Pro Pinkasovu ulici čistě teoreticky hovoří rozložení domů zakreslených na Pinasově a Globicově křížovnickém plánu (viz obr. 6 a 11) a vstup na hřbitov, který je nejbližší nejstarší části hřbitova.⁵³

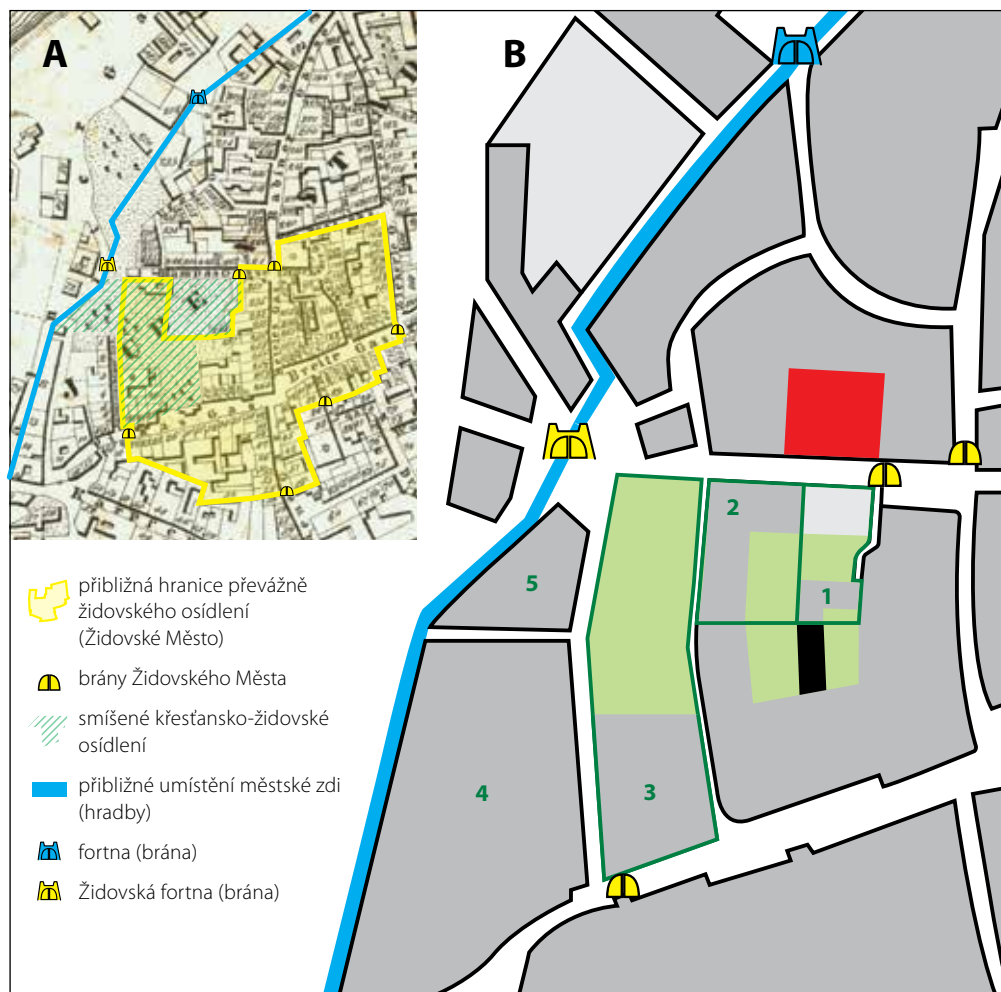
Místo nálezu však patřilo k domu označenému čp. 248, kterému je ale třeba přiřadit informace Tomkem uvedené u čp. 207. Dle dochovaných pramenů koupil Hanuško z Prahy tuto parcelu od Izraele Žida v roce 1418 za 14 kop grošů. Ta kdysi patřila Mikuláši Klausovi z Žatce (1415).⁵⁴ Zajímavé je, že se stejná jména objevují ve Svatodušní ulici u čp. 906, kde jsou oba uvedeni v domě s pivovarem a sladovnou sládků Václava Krbicze v letech 1427 a 1429 po sobě jako nájemci (*Nicolaus Calass; Johannes dictus Girziczek braseator conventor de novo*).⁵⁵ Z pramenů vyplývá, že roku 1430 v blízkosti pivovaru Václava Krbicze kupuje Hanuško (Jan) sládek/sladovník od obce dům/dvůr s pivovarem a sladovnou (k roku 1413 *curia domini regis*), ve kterém je uváděn i k roku

⁵² PUTÍK, A.: *On the Topography*, s. 25–26, appendix 4 – s ne zcela přesně zakresleným hrobem Avigdora Kary.

⁵³ Oproti tomu ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 43, klade nejstarší část hřbitova do zahrad za zadními trakty domů Belelesovy ulice.

⁵⁴ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 228.

⁵⁵ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 186; PÁTKOVÁ, Hana: *Berní knihy Starého Města pražského 1427–1434*, Praha 1996, s. 70, 111.

●□ **17: Nástin možné rekonstrukce: A) areálu židovského osídlení v 1. třetině 15. století; B) původní zástavby a ulic na pozemcích dnešního židovského hřbitova.**

Zakresleno: **A)** na výřez z Pinasova plánu (obr. 6); **B)** na podklad zaměření stabilního katastru (obr. 8) podle plánů (obr. 11–13) a pramenných zmínek (viz TOMEK, V.V.: *Základy I.*). ■ budovy; ■ hypotetické umístění zbouraných bloků či budov; ■ zahrady či dvory; ■ bloky domů (v mnoha místech skrze ně či jen do nich k zadním traktům zabíhaly menší uličky); ■ pozemky s budovami, zahradou či dvory; ■ Židovská fortna (brána) umístěná nejbližší k uzavřené části Židovského Města, v místech, kde prolínalo židovské a křesťanské osídlení; ■ nejstarší část židovského hřbitova s hrobem Avigdora Kary; ■ přibližné umístění Hampejsu (Tomek č. 208); **1)** dům a pozemek Mikuláše Klause z Žatce; Hanuška Dvorského z Prahy; Václava Paznehtíka (= U starého hřbitova čp. 248 = Tomek č. 207); **2)** přibližné umístění domu a pozemku Duška z Žatce zvaného Krásný Ješek; Křišťana Mawrera z Kutné Hory; Jana z Lítně; Urbana z Týna nad Vltavou (Tomek č. 233); **3)** dvůr se zahradou Michaela Žida; Jana ze Smržova, sekretáře a purkrabího na Bělé; Abraháma z Jičina, jeho ženy Plümel, Lídy/Líby vdovy po Judlinovi z Benešova a Árona jejího syna; Schenle vdovy po Nasanu a Munka jejího syna (Tomek č. 9.8.7.etc a s. 247); **4)** blok domů okolo dvora proboštů Chotěšovských (Tomek č. 10–11,13–17); **5)** přibližné umístění (?) staré židovské lázně (Tomek č. 12).

1433 a 1434.⁵⁶ Roku 1431 prodává čp. 248 (= čp. 207) Václavu (Vaňkovi) Paznehtíkovi, řemenáři, který zde již roku 1429 platil berni, za polovinu ceny (7 kop grošů), než za jakou dům sám koupil roku 1418.⁵⁷ Přitom ceny domů dle ostatních záznamů mezitím ve většině případů rostly. K roku 1433 je u čp. 248 (= čp. 207) uváděn sirotek po Václavu Paznehtíkovi, za něhož zaplatil berni Matyáš Bobik, taktéž řemenář, bydlící nedaleko.⁵⁸ V roce 1434 je zde jmenován řemenář Klement. Hanuško Curiensis (Jan Dvorský) kupuje roku 1429 za 30 kop grošů dům čp. 933 „U Trouby“ na Staroměstském náměstí, který hned roku 1430 za 50 kop prodává.⁵⁹ Vzápětí roku 1431 kupuje na kraji Dlouhé ulice dům (a šenk?) „Na Weselí“ čp. 925b za 25 kop grošů.⁶⁰

Tabulka 2: Majitelé domu Praha-Josefov, U starého hřbitova čp. 248 (= Tomek č. 207) v první polovině 15. století.

Datum	Majitel / převod / nájemce	Cena domu
1405	Mařík zedník	
1415 a 1416	Mikuláš řečený Klaus	
1418	kdysi Mikuláše Klause z Žatce; Hanuško z Prahy koupil od Izraele Žida	14 kop
1427	Hanuško Dvorský	10 kop
1429	Vaněk Paznehet/Paznehtík řemenář	
<i>po 1430</i>	<i>uložení pokladu</i>	
1431	Václav Paznehtík koupil od Hanuška Dvorského	7 kop
1433	sirotek po Václavu Paznehtíkovi řemenáři	10 kop
1434	Klement řemenář	
16. 12. 1440	židovští starší kupují od Hanuše pivovarníka a jeho manželky Markéty	6 kop

Z cen prodeje čp. 248 (= čp. 207), tj. domu naproti Hampejsu jak Václavu Paznehtíkovi v roce 1431 (7 kop), tak židovským starším v roce 1440 (6 kop) bychom mohli teoreticky usuzovat, že byla parcela v roce 1431 rozdělena na dvě. Stejně tak mohlo dojít mezi lety 1418 a 1431 k zničení původního domu

⁵⁶ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 185; PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 246. K pivovarnictví srovnej NODL, Martin: *Sociální aspekty středověkého městského pivovarnictví*, Documenta Pragensia 25, 2007, s. 57–58.

⁵⁷ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 228; PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 73.

⁵⁸ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 228; PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 250.

⁵⁹ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 18; PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 68.

⁶⁰ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 20, PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 67 a 243. K hostincům viz MUSÍLEK, Martin: *Hostince, krčmy a šenky na Starém Městě pražském ve středověku*, in: Lukačka, Ján – Štefánik, Martin a kol.: *Středověké mesto ako miesto stretnutí a komunikácie*, Bratislava 2010, s. 57–78.

(požárem, vyrabováním apod.).⁶¹ Přeživší nemovitost, příp. na pozemku nově postavená budova, již neměla takovou hodnotu, a proto se cena domu s pozemkem snížila na polovic. V takovém případě z pramenů vyplývá, že Hanuš koupil dům zpět od sirotka nebo jeho následovníků před rokem 1440. Zpětných koupí domů je zaznamenáno v této době několik.⁶²

Z našeho pohledu je důležitou informací záznam v berních knihách, který uvádí k roku 1433 jako poplatníka sirotka po řemenáři Václavu Paznehtíkovi. Existence sirotka by totiž velmi dobře vysvětlovala nevyzvednutí pokladu pro náhlou smrt obou, popř. druhého z rodičů. V takovém případě by poklad patřil řemenáři Václavu alias Vaňkovi Paznehtíkovi. Suma minimálně 32 dukátů a jednoho noblu v hodnotě více než dvojnásobku dukátu (tj. cca 34 dukátů) se v době svého uložení, tedy po roce 1430, rovnala 850 pražským grošům, tj. 14 a 1/6 kopy grošů (1 dukát = 25 grošů).⁶³ Ukrytý poklad měl tak přibližně stejnou hodnotu jako samotný dům v roce 1418 při koupi Hanuškem, či cca dvojnásobnou při prodeji v roce 1431, resp. 1440!⁶⁴

Otázkou zůstává, byl-li si pražský řemenář a majitel domu schopen našetřit takovou sumu, resp. z jakého zdroje tyto peníze mohly pocházet. Při turbulencích husitské doby nelze vyloučit ani válečnou kořist či odměnu za informace z královské strany. Z majetkových poměrů jiných řemenářů lze však jednoznačně usoudit, že tato suma nebyla příslušníkům tohoto řemesla nedostupná. Jako příklad, a to dokonce z blízkého sousedství, lze uvést několik řemenářů kupujících či vlastnících dům, někdy i domy o vyšší hodnotě: Wanco 20 kop, čp. 196a; Jan Lysý – 24 kop, čp. 197, čp. 278 a čp. 884b; Brictius 35 kop, čp. 198; a Duchco dokonce 80 kop pražských grošů, čp. 196b.⁶⁵ V roce 1431 měl řemenář Václav Paznehtík ve svém držení sumu minimálně 7 kop grošů, kterou použil na zakoupení domu. Jako vlastník tohoto domu rozhodně nepatřil mezi nejchudší občany města (berní hodnota byla 10 kop grošů).⁶⁶ Domy se v Praze například daly v tuto dobu koupit od jedné kopy grošů,⁶⁷ jiné v desolátním a zruinovaném stavu za 2 a 1/2 kopy grošů,⁶⁸ běžné mezi 10 a 20 kopami grošů, ovšem nejvýstavnější na staroměstském rynku pak

⁶¹ V těsné blízkosti je k roku 1418 u čp. 209 udáván spálený areál „*area combusta*.“ Cena čp. 209 před tím k roku 1410 byla 20 kop, poté v roce 1429 10 kop. V okolí tohoto areálu padla cena i dalšího domu čp. 233 (1405 – 24 kop, 1415 – 7 kop). Viz TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 228, č. 207, č. 209 a č. 233.

⁶² TOMEK, V. V.: *Základy I*, passim, např. s. 231, 232, 239 a 243. Nelze také vyloučit, že řemenáři byli v čp. 248 zakoupeni pouze jako nájemci a Hanuško byl majitelem domu po celou dobu, tj. v letech 1418 až 1440.

⁶³ CASTELIN, Karel: *Česká drobná mince doby předhusitské a husitské (1300–1471)*, Praha 1973, s. 188–189; NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela: *Krátký přehled českého mincovnictví a tabulky cen a mezd*, Opava 1964, tab. pro 1. polovinu 15. století (cena krávy v roce 1434 rovná se 40 grošům).

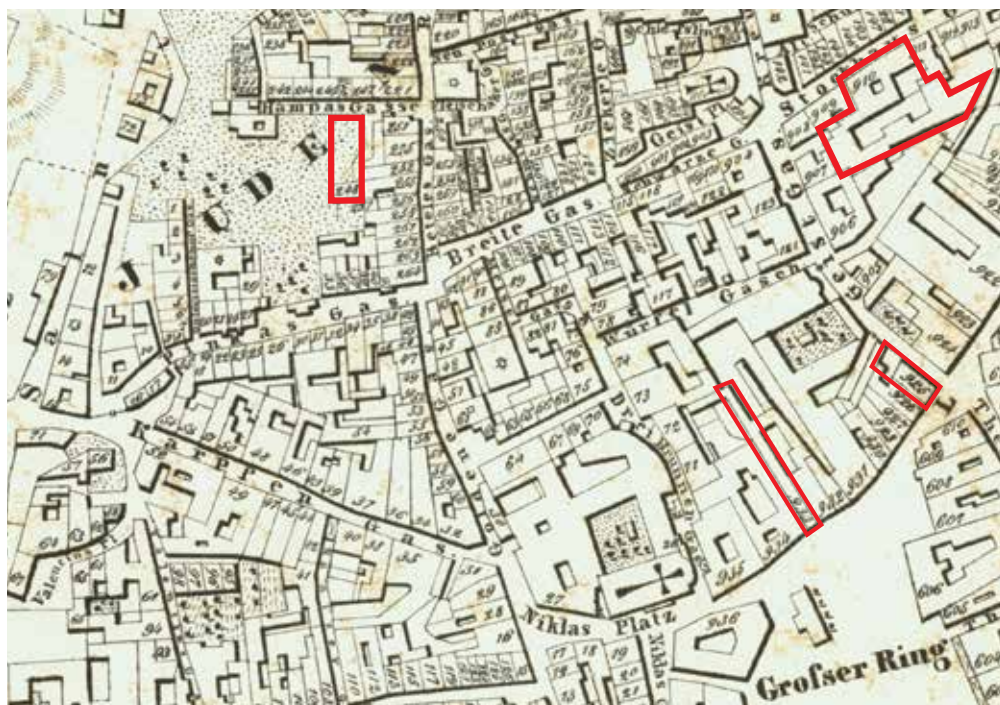
⁶⁴ K sumám, se kterými disponovali měšťané, srov. pro starší období např. MUSÍLEK, Martin: *Pět tisíc hřiven stříbra Ebruše Poplinova. Několik zamyšlení nad velikostí majetku pražských a kutnohorských městských elit ve 14. století na základě písemných pramenů*, Numismatický sborník 26, 2011, č. 1, [2012], s. 117–135. V tomto případě převyšovala nalezená hotovost cenu domu několiknásobně.

⁶⁵ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 228–231; PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 74–76.

⁶⁶ PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 73 a 250.

⁶⁷ PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 191, č. 654.

⁶⁸ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 226, č. 16 a 17.

●□ 18: Zakreslení majetků Hanuška Dvorského (červeně) na výřezu z Pinasova plánu (viz obr. 6).

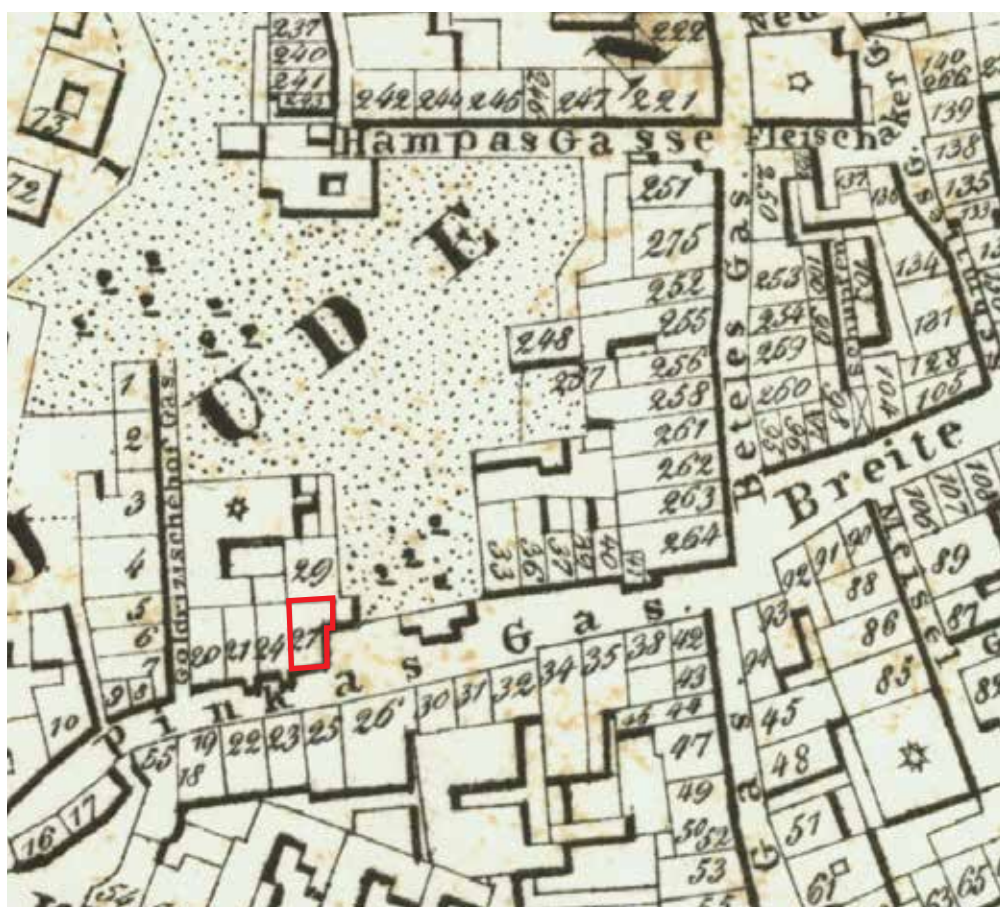
okolo 250 kop grošů,⁶⁹ lepší okolo 100 kop a běžné mezi 20 a 50 kopami grošů, což byla i cena lepších domů jinde.⁷⁰ Těžko si tak lze představit, že by tento poklad sami zapoměli vyzvednout ať již řemeslník a majitel domu Václav Paznehtík, nebo tak zámožní Pražané, jakými byli nepochybně Hanuš a jeho žena Markéta.

A pivovarník a sládek Jan alias Hanuško řečený Jiříček Dvorský z Prahy (*Johannes alias Hanussco dictus Girziczek Curiensis de Praga braseator et bra-xator*) bezpochyby patřil mezi nejzámožnější občany Starého Města. Vypracoval se z periferie na Hampejse za Židy ze sládka přes nájemce sladovny na pivovarníka a sladovníka s domem v samotném centru (v místech dnešních domů Staroměstské náměstí 932/6, poté Dlouhá 928/1) a s dvorem s pivovarem a sladovnou ve Věžeňské ulici (cca 910/2 a 911/4). Prodejem domku v roce 1440, ve kterém svou pouť – nám známými prameny o jeho životě – začínal (U starého hřbitova 248/3), tak i tato jeho pouť končí.

⁶⁹ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 26–28, č. 548, PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, s. 2 a 175, č. 548.

⁷⁰ TOMEK, V. V.: *Základy I*, passim; PÁTKOVÁ, H.: *Berní knihy*, passim; srov. ČÁREK, Jiří: *Plán rozložení domů podle hodnoty v předhusitské Praze*, Pražský sborník historický 6, 1971, s. 101–105, hierarchizuje majitele nemovitostí podle ceny jejich domů: do 4 kop chudina, do 50 kop řemeslníci bez měšťanského práva (které ještě rozděluje na dvě skupiny 20 kopami), nad 50 kop plnoprávní měšťané a nad 100 kop patricijové.

Chyba v určení místa části našeho nálezů ze sbírky Muzea hlavního města Prahy nás podnítila i k revizi nálezových okolností ostatních depotů z Prahy. A jaké bylo naše překvapení, když i u dalších dvou nálezů můžeme předběžně hovořit o tom, že se jedná o jeden a tentýž nález. Jde o poklady výše uvedené jako první (N 1) – ze sbírky Muzea hlavního města Prahy obsahující jeden český dukát Karla IV. (1346–1378) a čtyři uherské dukáty Marie I. (1382–1387) do přírůstkové knihy zapsaný dne 9. 10. 1908 a lokalizovaný jako „nález pražský“,⁷¹ a jako pátý (N 5) – depot z Josefské ulice 27 v Praze V, o kterém víme pouze z jediné věty v časopise: „Při bourání domu č. 27./V. v Josefské

●□ 19: Zakreslení místa uložení nálezů z Prahy-Josefova, Josefská čp. 27 (červeně) na výřezu z Pinasova plánu (viz obr. 6).

⁷¹ MILITKÝ, J.: *Nález*, s. 254–256; *TÝŽ: Poklad*, s. 246.

*ulici nalezeno 10. června asi 30 zlatých dukátů z časů krále Ladislava.*⁷² Po-
mineme-li možnost výkladu, že dukáty z časů krále Ladislava nemusí být jen 30
uherských dukátů Ladislava I. (V.) Pohrobka (český král 1440/1453–1457; uher-
ský král 1440/1444–1457),⁷³ pak podstatná je korelace dat zapsání do sbírky
u prvního (9. 10. 1908) a nálezů u druhého z nich (10. 6. 1908). Rozptýl obsahů
obou částí (před 1387 a po 1440) je snad možné vysvětlit tím, že se jedná o tor-
zo nálezů většího, ze kterého nám mohou i nemusí chybět „mezilehlé“ dukáty.
Lokalizace pokladu do Josefské ulice č. 27 nás opět přivádí na okraj křesťan-
sko-židovského osídlení na Starém Městě pražském.⁷⁴ Tentokrát však do míst,
která v době ukrytí nálezů (nejpozději cca po 1457) byla již trvale v rukou ži-
dů.⁷⁵ Místo nálezů čp. 27⁷⁶ patřilo na přelomu 14. a 15. století k domu zvanému
U erbů ve vlastnictví výše již zmíněných Michaela Žida, resp. Jana ze Smržova,
sekretáře krále Václava IV. a purkrabího na Bělé,⁷⁷ který jej za 110 kop grošů
prodal roku 1416 Abrahamovi z Jičina, jeho ženě Plümel, Lídě/Líbě vdově po
Judlinovi z Benešova a Aronovi synovi Judlina. Lída/Líba a její syn prodávají
roku pravděpodobně svůj podíl Schenle vdově po Nasanu a Munkovi jeho
synu za 150 kop grošů.⁷⁸ Tento velký dům se později rozdělí na více menších
čp. 20, 21, 24, 27, 29 a Pinkasovu synagogu vybudovanou roku 1535 význam-
ným členem pražské židovské obce Aronem Mešulamem Horovicem, podle
jehož vnuka rabína Pinkase Horovice synagoga získala patrně své jméno. Dům

⁷² Původní zpráva v [Autor neuveden]: *Výkopy a nálezy*, Časopis společnosti přátel starožitností českých 16, 1908, s. 173; Nálezy II.3, s. 212, č. 2501; NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, E.: *Uherský dukát*, s. 261, č. 35; ZAORAL, R.: *Nálezy*, s. 113–134; MILITKÝ, J.: *Poklad*, s. 247.

⁷³ Z vlastní formulace nevyplývá striktně, že by se muselo jednat jen o dukáty krále Ladislava V. Pohrobka, naopak naznačuje, že by mohl obsahovat i jiné dukáty jeho současníků. Nelze však bohužel vyloučit ani možnost, že by stručný zápis „z časů krále Ladislava“ mohl být chybnou interpretací opisů převzatou z rubní strany, kde je uvedeno jméno uherského krále svatého Ladislava. Důvěryhodnost tohoto jediného stručného zápisu klesá, obzvláště přihlídneme-li, k jakým nepřesnostem došlo v několika zprávách o pokladu U starého hřbitova čp. 248.

⁷⁴ Nejedná se o Josefskou ulici na Malé Straně, která nemá čp. 27, ale dle zprávy o ulici v Praze V, tedy opět v Josefově, pouze chybně zapsanou – místo Josefské má být Josefovská (čp. 27 / č. 15). Právě kvůli této zaměnitelnosti názvů obou ulic, která způsobovala potíže, byla ulice Josefovská po asanaci přejmenována na Širokou.

⁷⁵ K postavení židů ve středověku obecně: DOLEŽALOVÁ, Eva: *Pražská židovská obec ve středověku a její mezinárodní kontakty*, in: Od knížat ke králům. Sborník u příležitosti 60. narozenin Josefa Žemličky, Praha 2007, s. 349–357; TÁŽ: *Židé v českých zemích za panování Lucemburků*, in: Lucemburkové. Česká koruna uprostřed Evropy, Praha 2012, s. 679–687.

⁷⁶ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 227, č. 27 – chybně, jak sám sebe opravuje na mapě TOMEK, V. V.: *Mapy*, k roku 1419; viz též v: ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 37, č. 50; PUTÍK, A.: *On the Topography*, s. 26–28, appendix 4, čp. 27 zakresluje opět chybně mimo tento dům.

⁷⁷ K nižší šlechtě za Václava IV. viz NOVOTNÝ, Robert: *Ráj milců? Nižší šlechta na dvoře Václava IV.*, in: Dvory a rezidence ve středověku II. Skladba a kultura dvorské společnosti, Praha 2008, s. 215–229; TÝŽ: *Milci a nižší šlechta na dvoře Václava IV.*, in: Lucemburkové. Česká koruna uprostřed Evropy, Praha 2012, s. 432–438.

⁷⁸ TOMEK, V. V.: *Základy I*, s. 227–228, č. 9.8.7.etc a s. 247 – chybnou lokalizaci domu, sám ale pouze částečně opravuje na mapě TOMEK, V. V.: *Mapy*, k roku 1419; viz též v: ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 37, č. 50; PUTÍK, A.: *On the Topography*, s. 26–28, appendix 4.

čp. 27 byl rohovým domem tohoto bloku a byl také zbourán v rámci asanace, a to právě roku 1908.⁷⁹ Stejně jako budova čp. 248 stála i tato budova na okraji židovského hřbitova. Na místě, kde dům čp. 27 stál, je dnes vozovka Široké ulice před Pinkasovou synagogou. V době nálezů však bylo čp. 27 alespoň podle rozlohy předasanační katastrální parcely č. 39, na které stálo, největší částí původního středověkého domu Jana ze Smržova, větší než parcela č. 38, na které stojí Pinkasova synagoga a která později patřila již zmíněným Horovicům, tedy nepochybně patřila mezi lepší, ne-li nejvýstavnější domy Židovského Města.

Pět původních nálezů zlatých předjagellonských mincí z Prahy se nám tak ztenčilo na pouhé tři. Vedle zcela výjimečného prvního nálezů z května 1802 (N I = N 4) 160 ks dukátů z Karlovy ulice na Starém Městě tak evidujeme další dva o minimálně 33 a asi 30 exemplářích dukátů. Oba byly nalezeny při asanačních pracích v 1. třetině 20. století v pražském Josefově. Druhý nález (N II = N 1 + N 5) byl objeven 10. 6. 1908 v Josefovské (dnes Široká) ulici čp. 27 a je datován přibližně do konce 50. let 15. století. Třetí nález (N III = N 2 + N 3) z prosince 1928 U starého hřbitova čp. 248 byl uložen nejdříve v roce 1430, tedy v době, jež připadá ještě předžidovskému osídlení této západní části pozdějšího Židovského Města (Josefova). Oproti tomu druhý poklad spadá pravděpodobně již do doby i oblasti židovského osídlení.

Tabulka 3: Pražské předjagellonské nálezy obsahující zlaté ražby.

Římská čísla (N I–III) nový stav; arabská čísla (N 1–5) původní stav (viz též tabulka 1).

Číslo	Název	Počet dukátů	Počet grošů	Uložen <i>tpq.</i>	Nálezy II.3	Sbírka	Objeven
N I = N 4	Praha-Staré Město, Karlova (Jesuitská) čp. 368	160	480	? před 1437	2325		asi květen 1802
N II = N 1 + 5	Praha-Josefov, Josefovská čp. 27	asi 30	0	? před 1457	2501	Mhmp	10. 6. 1908
N III = N 2 + 3	Praha-Josefov, U starého hřbitova čp. 248	min. 33	0	1430	2326	NM + Mhmp	prosinec 1928

O bohatství a postavení majitele prvního pokladu (N I) není třeba pochybovat, patřil pravděpodobně mezi zámožné měšťany, ne-li patricie. Druhý nález (N II) ukryl patrně majetný židovský obchodník. Třetí pak (N III) s vysokou pravděpodobností schopný a bohatý řemeslník, řemenář Václav Paznehtík, kterému nejspíš nečekaná smrt zabránila ve vyzvednutí jeho úspor.

⁷⁹ ORIÁN, E. (ed.): *Židovské Město*, s. 333.

Katalog

části pokladu z Prahy-Josefova,
U starého hřbitova čp. 248
ze sbírky Národního muzea

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory:⁸⁰ Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;
opis: + **SIGISMUNDI • D • G • R • VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po levé straně mincovní značka -†;⁸¹

opis: • **S • LADISL • AVS • REX**.

Lit.: Lengyel 18/3; Pohl D 2-8.⁸²

1. AV; 3,5483 g; 21,71 x 21,77 mm; 9 h.

XRF: Au 98,7 %; Ag 0,41 %; Cu 0,41 %; Fe 0,80 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 001 (přír. č. H5p5/1930,4).⁸³

⁸⁰ Správce komory = komorský gróf; někdy uváděný překlad komorník je v Uhrách používán pro jiný úřad.

⁸¹ Za překreslení mincovních značek použitých v katalogu i dále v textu autoři velice děkují Jiřímu Lehkému.

⁸² Dále v katalogu Lengyel = LENGYEL, András: *Aranykönyv. 1325–1540*, Budapest 2013; Pohl = POHL, Artur: *Ungarische Goldgulden des Mittelalters (1325–1540)*, Graz 1974.

⁸³ Všechny obrázky dukátů v katalogu: foto Tomáš Smělý a Jiří Lehký, zvětšeno 2:1.

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka -†;

opis: •**S•LADISL-AVS•REX**.

Lit.: Lengyel 18/3; Pohl D 2-8.

2. AV; 3,5457 g; 21,35 x 21,52 mm; 7,5 h.

XRF: Au 98,6 %; Ag 0,27 %; Cu 0,36 %; Fe 0,17 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 002 (příř. č. H5p5/1930,8).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po levé straně mincovní značka -†;

opis: •**S•LADISL-AVS•REX**.

Lit.: Lengyel 18/3; Pohl D 2-8.

3. AV; 3,5055 g; 21,43 x 21,18 mm; 6 h.

XRF: Au 98,3 %; Ag 0,74 %; Cu 0,26 %; Fe 0,22 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 003 (přír. č. H5p5/1930,17 „2/8“).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*,⁸⁴ správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI • D • G • R • VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **O** s křížem;

opis: **• S • LADISL • AVS • REX**.

Lit.: Lengyel 18/4; Pohl D 2-9.

4. AV; 3,5641 g; 21,60 x 21,58 mm; 3 h.

XRF: Au 98,8 %; Ag 0,45 %; Cu 0,20 %; Fe 0,23 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 004 (přír. č. H5p5/1930,1).

⁸⁴ Mincovní značky se začátečním písmenem O byly v odborné literatuře dlouho považované za ražby sedmihradské Zlaté Baně (Baia de Arieș, Offenbánya, Aranyosbánya). Uvedená mincovní značka se objevuje už od ražeb Karla Roberta, viz např. POHL, Artur: *Münzzeichen*, č. 2–7. Tyto značky se sice objevují i na mincích Zikmunda I. Lucemburského, ale k ražbě mincí se mimo rok 1437, kdy je zde zmiňován jako velkobáňský správce komory Orbán Polner z Levoče, neváže žádná písemná zmínka a neznáme ani žádného správce komory – např. SOÓS, Ferenc: *A középkori Magyarországgazdasági- és pénzügygazgatási tisztségviselői. Die offiziere der Wirtschafts- und Finanzverwaltung im mittelalterlichen Ungarn*, Numizmatikai közlöny 112–113, 2013–2014, 2015, s. 102. Z doby vlády Zikmunda I. Lucemburského se k městu váže jen privilegium z roku 1437, které posiluje a obnovuje původní privilegium Karla Roberta z roku 1325, WENZEL, Gustáv: *Magyarország bányászatának kritikái története*, Budapest 1880, s. 130–131. Z tohoto důvodu jsou mincovní značky O v současnosti považované za ražby budínské mincovny.

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka o-**t**;

opis: •**S•LADISL-AVS•REX**.

Lit.: Lengyel 18/4; Pohl D 2-9.

5. AV; 3,5671 g; 21,87 x 21,62 mm; 4,5 h.

XRF: Au 98,7 %; Ag 0,42 %; Cu 0,20 %; Fe 0,21 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 005 (přír. č. H5p5/1930,2).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE•**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka o-**t**;

opis: •**S•LADISL-AVS•REX**.

Lit.: Lengyel 18/4; Pohl D 2-9.

6. AV; 3,5471 g; 21,30 x 21,68 mm; 3,5 h.

XRF: Au 98,8 %; Ag 0,48 %; Cu 0,16 %; Fe 0,17 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 006 (přír. č. H5p5/1930,3).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI • D • G • R • HUNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **o-t**;

opis: **• S • LADISLAVS • REX**.

Lit.: Lengyel 18/4; Pohl D 2-9.

7. AV; 3,5546 g; 21,56 x 21,57 mm; 10 h.

XRF: Au 98,7 %; Ag 0,46 %; Cu 0,20 %; Fe 0,17 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 007 (přír. č. H5p5/1930,5).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka $\circ\text{-}\ddagger$;

opis: **•S•LADISL-AVS•REX**.

Lit.: Lengyel 18/4; Pohl D 2-9.

8. AV; 3,5690 g; 21,99 x 22,10 mm; 9,5 h.

XRF: Au 98,7 %; Ag 0,31 %; Cu 0,22 %; Fe 0,22 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 008 (přír. č. H5p5/1930,6).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka $\circ\text{-}\ddagger$;

opis: **•S•LADISL-AVS•REX**.

Lit.: Lengyel 18/4; Pohl D 2-9.

9. AV; 3,5246 g; 21,59 x 21,42 mm; 7 h.

XRF: Au 98,7 %; Ag 0,47 %; Cu 0,20 %; Fe 0,35 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 009 (přír. č. H5p5/1930,14 „2/5“).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Budín/Buda*, správce komory: Onofrio Bardi, dukát cca 1424.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI • D • G • R • VNGARIE •**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **♁-♁**;

opis: • **S • LADISL • AVS • REX**.

Lit.: Lengyel 18/7; Pohl D 2-37.

10. AV; 3,5534 g; 20,95 x 21,11 mm; 4,5 h.

XRF: Au 98,3 %; Ag 0,89 %; Cu 0,36 %; Fe 0,23 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 010 (přír. č. H5p5/1930,12).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Kremnice/Körmöcbánya*, správce komory: neznámý, dukát cca 1405–1437.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMVNDI•D•G•R•VNGARIE•**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **✠-✠**;

opis: **•S•LADISL-AVS•REX.**

Lit.: Lengyel 18/9; Pohl D 2-26.

11. AV; 3,5531 g; 20,98 x 20,53 mm; 6 h.

XRF: Au 98,3 %; Ag 0,89 %; Cu 0,20 %; Fe 0,16 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 011 (přír. č. H5p5/1930,7).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Kremnice/Körmöcbánya*, správce komory: neznámý, dukát cca 1405–1437.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMVNDI•D•G•R•VNGARIE•**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **✠-✠**;

opis: **•S•LADISL-AVS•REX.**

Lit.: Lengyel 18/9; Pohl D 2-26.

12. AV; 3,5822 g; 20,80 x 20,85 mm; 1 h.

XRF: Au 98,7 %; Ag 0,51 %; Cu 0,25 %; Fe 0,15 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 012 (přír. č. H5p5/1930,9).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Kremnice/Körmöcbánya*, správce komory: neznámý, dukát cca 1405–1437.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **✠-✠**;

opis: **•S•LADISL-AVS•REX**.

Lit.: Lengyel 18/9; Pohl D 2-26.

13. AV; 3,5629 g; 21,22 x 21,02 mm; 9 h.

XRF: Au 98,8 %; Ag 0,39 %; Cu 0,20 %; Fe 0,32 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 013 (přír. č. H5p5/1930,18 „3/1).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Kremnice/Körmöcbánya*, správce komory: Mikuláš Divůček z Jemniště (podle Lengyela) nebo Markus von Nürnberg (podle Pohla), dukát cca 1411–1419.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE•**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **Ɱ-Ɱ**, dole mezi nohama **7**;

opis: **•S•LADISL-AVS•REX.**

Lit.: Lengyel 19/4; Pohl D 3-2.

14. AV; 3,5552 g; 21,49 x 21,78 mm; 7 h.

XRF: Au 99,0 %; Ag 0,10 %; Cu 0,24 %; Fe 0,18 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 014 (přír. č. H5p5/1930,13 „2/4“).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Kremnice/Körmöcbánya*, správce komory: Peter Reichel, dukát cca 1428–1429.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: **+ SIGISMUNDI • D • G • R • HUNGARIE •**

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **Ɱ-Ɱ**;

opis: **•S•LADISL-AVS•REX.**

Lit.: Lengyel 18/19; Pohl D 2-31.

15. AV; 3,5661 g; 20,89 x 21,08 mm; 6,5 h.

XRF: Au 98,1 %; Ag 0,54 %; Cu 0,58 %; Fe 0,25%.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 015 (přír. č. H5p5/1930,19 „2/2“).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Velká Baňa/Baia Mare/Nagybánya*, správce komory: městská ražba, dukát cca 1402–1404.

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMVNDI•D•G•R•VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka *•*;

opis: •**S•LADISL-AVS•REX**.

Lit.: Lengyel 18/25A; Pohl D 2-2.

16. AV; 3,5199 g; 20,76 x 20,19 mm; 11,5 h.

XRF: Au 98,7 %; Ag 0,38 %; Cu 0,24 %; Fe 0,10 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 016 (přír. č. H5p5/1930,15 „2/6“).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Košice/Kassa*, správce komory: neznámý, dukát z neznámého roku (podle Pohla z roku 1410).

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMVNDI•D•G•R•VNGARIE•**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka X•C;

opis: •**S•LADISL-AVS•REX•**.

Lit.: Lengyel 18/46A; Pohl D 2-14.

17. AV; 3,5538 g; 21,07 x 21,02 mm; 9 h.

XRF: Au 98,8 %; Ag 0,37 %; Cu 0,20 %; Fe 0,23 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 017 (přír. č. H5p5/1930,10).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Košice/Kassa*, správce komory: neznámý, dukát z neznámého roku (podle Pohla z roku 1410).

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI • D • G • R • VNGARIE**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **✠**;

opis: • **S • LADISL • AVS • REX •**.

Lit.: Lengyel 18/46A; Pohl D 2-14.

18. AV; 3,5743 g; 21,79 x 21,03 mm; 0,5 h.

XRF: Au 98,4 %; Ag 0,47 %; Cu 0,34 %; Fe 0,30 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 018 (přír. č. H5p5/1930,11).

UHRY, Zikmund I. Lucemburský (1387–1437), *Košice/Kassa*, správce komory: neznámý, dukát z neznámého roku (podle Pohla z roku 1430).

Av.: v perlovci čtvrcený uhersko-český znak, v 1. a 4. poli arpádovské (uherské) pruhy, v 2. a 3. poli český lev;

opis: + **SIGISMUNDI•D•G•R•VNGARIE•**.

Rv.: stojící sv. Ladislav s otevřeným pláštěm, v pravé ruce drží válečnou sekeru, v levé královské jablko, kolem hlavy má svatozář, po stranách mincovní značka **CR**;

opis: **•S•LADISL-AVS•REX.**

Lit.: Lengyel 18/48A; Pohl D 2-16.

19. AV; 3,5324 g; 20,87 x 20,69 mm; 6,5 h.

XRF: Au 98,0 %; Ag 0,70 %; Cu 0,58 %; Fe 0,17 %.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č.: H5-360 019 (přír. č. H5p5/1930,16 „2/7“).

Tabulka 4: Výsledky XRF analýzy části pokladu z Prahy-Josefova, U starého hřbitova čp. 248 uložené ve sbírce Národního muzea obsahující uherské dukáty Zikmunda I. Lucemburského.

Kat. číslo	Inv. číslo	Mincovna	Datace	Au [%]	Ag [%]	Cu [%]	Fe [%]
1	H5-360 001	<i>Budín</i>	cca 1411	98,7	0,41	0,41	0,80
2	H5-360 002	<i>Budín</i>	cca 1411	98,6	0,27	0,36	0,17
3	H5-360 003	<i>Budín</i>	cca 1411	98,3	0,74	0,26	0,22
4	H5-360 004	<i>Budín</i>	cca 1411	98,8	0,45	0,20	0,23
5	H5-360 005	<i>Budín</i>	cca 1411	98,7	0,42	0,20	0,21
6	H5-360 006	<i>Budín</i>	cca 1411	98,8	0,48	0,16	0,17
7	H5-360 007	<i>Budín</i>	cca 1411	98,7	0,46	0,20	0,17
8	H5-360 008	<i>Budín</i>	cca 1411	98,7	0,31	0,22	0,22
9	H5-360 009	<i>Budín</i>	cca 1411	98,7	0,47	0,20	0,35
10	H5-360 010	<i>Budín</i>	cca 1424	98,3	0,89	0,36	0,23
11	H5-360 011	<i>Kremnice</i>	cca 1405–1437	98,3	0,89	0,20	0,16
12	H5-360 012	<i>Kremnice</i>	cca 1405–1437	98,7	0,51	0,25	0,15
13	H5-360 013	<i>Kremnice</i>	cca 1405–1437	98,8	0,39	0,20	0,32
14	H5-360 014	<i>Kremnice</i>	cca 1411–1419	99,0	0,10	0,24	0,18
15	H5-360 015	<i>Kremnice</i>	cca 1428–1429	98,1	0,54	0,58	0,25
16	H5-360 016	<i>Velká Baňa</i>	cca 1402–1404	98,7	0,38	0,24	0,10
17	H5-360 017	<i>Košice</i>	1410 ?	98,8	0,37	0,20	0,23
18	H5-360 018	<i>Košice</i>	1410 ?	98,4	0,47	0,34	0,30
19	H5-360 019	<i>Košice</i>	1430 ?	98,0	0,70	0,58	0,17

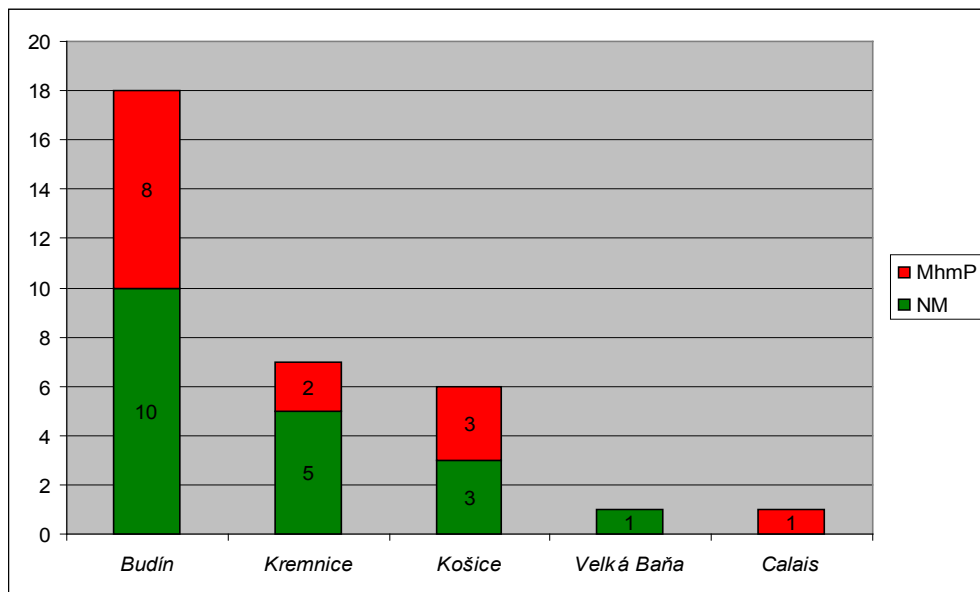
Soubor části pokladu z Prahy-Josefova, U starého hřbitova čp. 248 uložený ve sbírce Národního muzea obsahující 19 uherských dukátů Zikmunda I. Lucemburského byl, stejně jako již publikovaná část z Muzea hlavního města Prahy,⁸⁵ podroben analýze složení kovů. Jako analytická metoda byla zvolena rentgenová fluorescenční analýza (XRF), protože bylo nutné zvolit metodu plně nedestruktivní. V tomto případě jsme použili spektrometr SpectroMidex.⁸⁶ Pro analýzu bylo použito kolimátoru (čtvercového) o velikosti hrany 0,1 mm. Doba měření byla zvolena 600 s. Pro vyhodnocení byla použita metoda speciálně vyvinutá pro analýzu vzácných kovů s modifikací pro analýzu historických vzácných kovů. Naměřená data jsou shrnuta v tabulce 4. Oproti dříve publikovaným analýzám neuvádíme nikl (Ni), jelikož jeho koncentrace je pod mezí detekce, a paladium (Pd). Přítomnost paladia ve vzorku je ve stanovitelné koncentra-

⁸⁵ MILITKÝ, *Poklad*, s. 246–247, tab. 1.

⁸⁶ Součást infrastruktury projektu CANAM – MŠMT ČR – projekt č.: LM 2015056.

ci spíše nepravděpodobná. Vzniklý pík – teoreticky $K_{\alpha_{1,2}}$ (který je ve spektru viditelný) není doplněn druhou dvojicí K_{β} a navíc může být silně ovlivněn sumačním píkem linek zlata. Jako méně obvyklá se zdá být i příměs Fe. Nelze vyloučit, že naměřené železo vůbec nemusí být součástí slitiny. Může se jednat pouze o povrchovou kontaminaci. Zjištěné obsahy zlata Zikmundových dukátů jsou jako u již publikované části vysoké, pohybují se v rozmezí 98,0–99,0 % (u MhmP 98,5–99,4 %). Zde je třeba vzít v úvahu, že rentgenová fluorescenční analýza je metodou povrchovou. Je tedy možné, že koncentrace zlata může být v jádru mince odlišná. V případě uváděných mincí je však významné snížení kvality v jádru mince málo pravděpodobné.⁸⁷

Nález minimálně 33 zlatých mincí – 32 dukátů Zikmunda I. Lucemburského a 1 noblu Eduarda III. z Prahy-Josefova, U starého hřbitova čp. 248 – se vyznačuje několika zajímavostmi. Uherská složka se skládá se až na jednu výjimku⁸⁸ výlučně z mladších mincí Zikmunda I., které mají v 2. až 4. poli na rubu českého lva. Uvedené mince nahradily někdy okolo roku 1402 starší typy s braniborskou orlicí. Změna ikonografie je spojována s vyhlášením Zikmunda za správce Českého království. V námi zkoumaném pokladě jsou zastoupené všechny významné mincovny Uher jako Kremnice, Velká Baňa, Košice a Budín, ve kterých se razily zlaté mince (viz obr. 20).

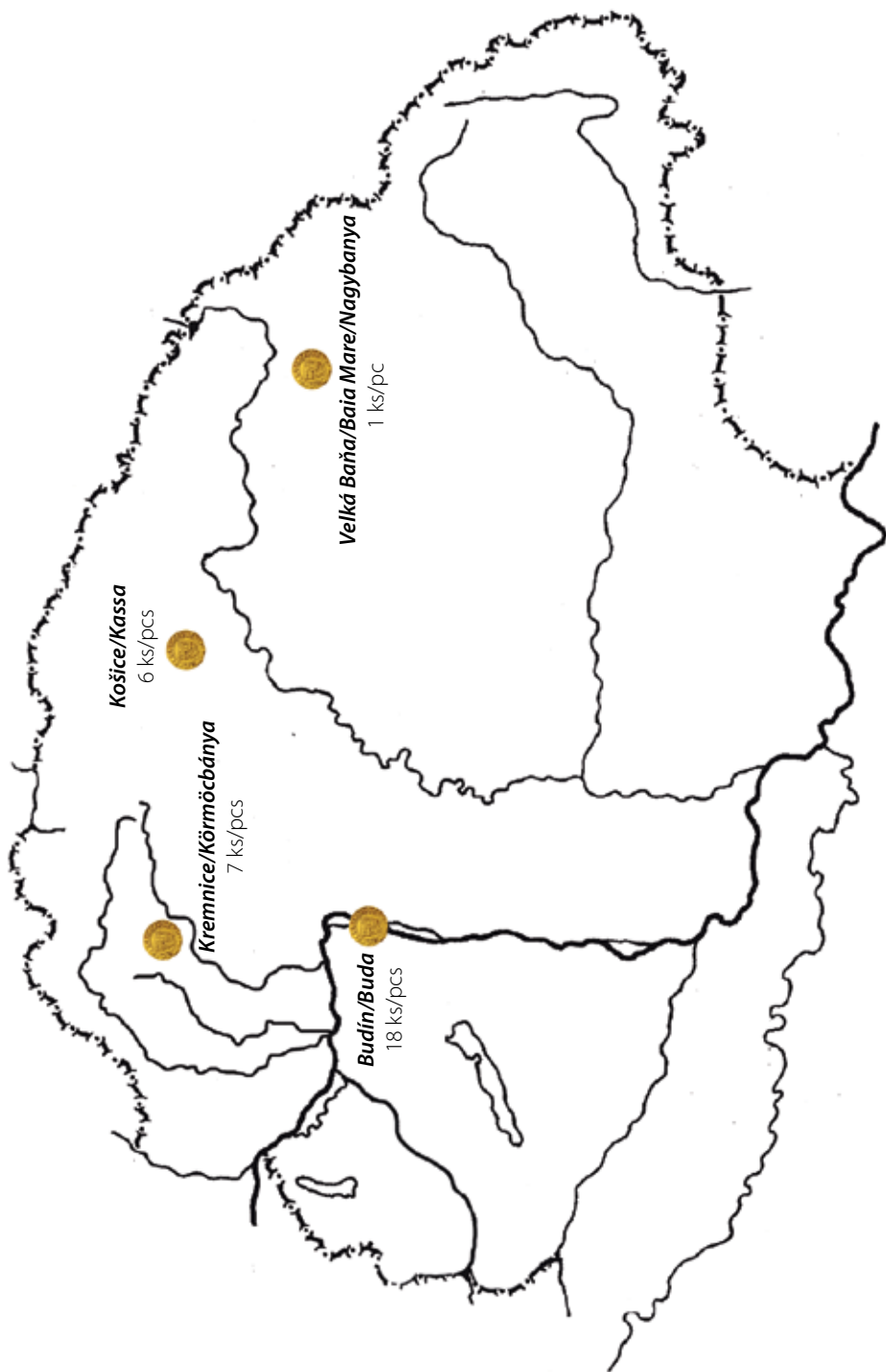

Graf 1: Rozdělení mincí z nálezů

Praha-Josefov, U starého hřbitova čp. 248 podle mincoven a sbírek.

⁸⁷ Měření provedl a soubor v tomto odstavci vyhodnotil Ing. Marek Fikrle, Ph.D., z Ústavu jaderné fyziky v Řeži, kterému tímto autoři velice děkují.

⁸⁸ MILITKÝ, *Poklad*, č. 3 s uhersko-braniborským znakem. Tato mince je nejstarším uherským dukátem v pokladu. Nejstarší mincí pokladu je anglický noble Eduarda III., viz MILITKÝ, *Poklad*, č. 14.

● **Mapa mincoven**, ve kterých byly raženy uherské dukáty z nálezu Praha-Josefov, U starého hřbitova čp. 248.

Uherská část pokladu skládající se z 32 kusů je složená ze široké škály mincovních značek. Rozpoznáno bylo devět různých kombinací. Za nejstarší ražbu v souboru dukátů se lvem ve štítě můžeme považovat exemplář s mincovními značkami ***, která je kolektivní značkou města Velká Baňa (č. 16). Uvedená kombinace mincovních značek se také nachází na starších typech dukátů s braniborskou orlicí. To znamená, že musela být použita někdy na začátku zavedení dukátů se lvem, tedy krátce po roce 1402.⁸⁹

Tabulka 5: Rozdělení dukátů Zikmunda I. Lucemburského z nálezů

Praha-Josefov, U starého hřbitova čp. 248 podle typů Pohla a sbírek.

Mincovna	Budín			Kremnice			Košice			Velká Baňa
Typ Pohla	D 2-8	D 2-9	D 2-37	D 2-26	D 3-2	D 2-31	D 1-6	D 2-14	D 2-16	D 2-2
NM	3	6	1	3	1	1	0	2	1	1
Mhmp	4	3	1	1	1	0	1	2	0	0
Celkem	7	9	2	4	2	1	1	4	1	1

Zajímavou a nejpčetnější skupinu mincí tvoří exempláře s mincovní značkou †, která je umístěná buď samostatně, nebo v kombinaci s písmeny V či O. Dlouho se nevědělo, ke kterému správci komory ji přiřadit, až dokud se nenašla totožná značka na pečetích uložených ve frankfurtském archivu.⁹⁰ Jelikož jde o důležitého finančníka, který zásadní měrou ovlivnil mincovnictví Uher, pozastavme se u jeho profesionální kariéry. Narodil se někdy okolo roku 1360 v Norimberku, kde stál v čele společnosti Kamerer – Seiler. Jeho jméno se poprvé objevilo v jedné frankfurtské listině z roku 1385.⁹¹ V Uhrách je zmíněný už v roce 1394 jako správce třicátka.⁹² Uvedený úřad pronajímal v letech 1396 až 1398 spolu se správou urbury.⁹³ Okolo roku 1399 ho vystřídal v uvedené funkci Markus von Nürnberg, který je dalším významným představitelem německého kapitálu a mincovnictví v Uhrách. Ani v jednom ze zmíněných pramenů se neuvádí jako správce komory. Na čele mincovních komor mohl stát v letech 1396–1398, kdy byl i správcem urbury.⁹⁴ Na začátku 15. století se pravděpodobně nezdržoval na území Uher, protože upadl u Zikmunda I. Lucemburského v nemilost. Jeho společnost totiž v roce 1402 finančně podpořila vojenskou výpravu Ruprechta

⁸⁹ GYÖNGYÖSSY, Márton: *Zsigmond király arany pénz-verésének első korszaka (1387–1401)*, in: „Es tu scholaris.“ Ünnepi tanulmányok Kubinyi András 75. születésnapjára, ed. B. Romhányi, Budapest 2004, s. 103–114.

⁹⁰ STROMER von, Wolfgang: *Oberdeutsche Hochfinanz 1350–1450*, Wiesbaden 1970, s. 131, pozn. 132.

⁹¹ STROMER von, Wolfgang: *Die Ausländischen Kammergrafen der Stephanskronen. Unter den Königen aus den Häusern Anjou, Luxemburg und Habsburg – Exponenten des Grosskapitals*, Hamburger Beiträge zur Numismatik 27–29, 1973–1975, s. 93.

⁹² MÁLYUSZ, Elemér: *Zsigmondkori oklevéltár I. (1387–1399)*, Budapest 1951, č. 3398 (dále jen ZSO I.).

⁹³ STROMER von, W.: *Oberdeutsche*, s. 488–491; MÁLYUSZ, E.: *Zsigmondkori*, č. 5096 a 5145.

⁹⁴ GYÖNGYÖSSY, M.: *Zsigmond király*, s. 106, pozn. 14.

Falckého, která byla namířena proti českému králi a Zikmundovu bratrovi Václavu IV.⁹⁵ Jako správce třicátku se opět objevuje v roce 1411.⁹⁶ Pravděpodobně v tomto roce ho Zikmund I. Lucemburský omilostnil. Část jeho dukátů mohla být vyražena až po tomto období. Horní hranici jejich produkce můžeme klást přibližně do roku 1424, kdy se o něm zachovala poslední zmínka.⁹⁷ Není vyloučené, že zemřel někdy v tomto čase.

Na dukátech Ulricha Kamerera je zajímavé to, že neměl tak precizně zpracovaný mincovní systém jako jeho předchůdci. Nejčastěji se totiž objevují exempláře s jeho firemní značkou **ƒ** umístěnou nalevo od sv. Ladislava. Tyto tvoří téměř 19 % všech Zikmundových dukátů se lvem rozpoznávaných v uherských nálezech.⁹⁸ Proto není překvapující, že se našly i v námi zkoumaném nálezu – 7 ks (č. 1–3 a Militký, J.: *Poklad*, č. 10–13). Dukáty s touto značkou se evidentně razily ve všech uherských mincovnách, a proto není možné rozlišit jednotlivé mincovny. Mincovní značka bez udání mincovny svědčí o zajímavé praxi v uherském mincovnictví. Vysocí finančníci a nájemci většího počtu komor si určovali formu mincovních značek podle vlastního výběru. Ulrich Kamerer zastupoval významnou říšskou finanční skupinu, která řídila celé mincovnictví v Uhrách. Z tohoto důvodu mu nezáleželo na označení mincovny a spokojil se tak pouze s použitím „firemní“ značky.

Zatímco samostatně stojící značka **ƒ** patří mezi nejčastěji použité na Zikmundových dukátech (v našem případě 7 ks), pak kombinace **ƒ** s písmeny **U** či **O** jsou naopak o mnoho vzácnější. Dukátů s písmenem **U** známe z uherských nálezů jen 18 kusů, dukát s písmenem **O** dokonce nebyl zaznamenán v žádném pokladě! Proto je překvapující, že v nálezu u židovského hřbitova jich bylo devět (č. 4–9 a Militký, J.: *Poklad*, č. 7–9).

Mezi zajímavé dukáty patří i dva exempláře s mincovními značkami **b-b** (č. 10 a Militký, J.: *Poklad*, č. 6), které je možné přiřadit významnému italskému finančníkovi a představiteli známé florentské rodiny Onofriovi Bardovi. Od roku 1383 je opakovaně zmiňován jako budínský občan.⁹⁹ Už v roce 1413 byl Zikmundovým familiárem¹⁰⁰ a krátce potom zastával v Uhrách významné funkce. Několik let byl v čele solné komory.¹⁰¹ Poměrně často je uváděný jen jako

⁹⁵ STROMER von, W.: *Oberdeutsche Hochfinanz*, s. 130.

⁹⁶ STROMER von, W.: *Oberdeutsche Hochfinanz*, s. 131–132. Zde uvedený údaj se nevztahuje k Uhrám.

⁹⁷ KUBÍNYI, András: *A budai német patriciátus társadalmi helyzete családai összeköttetéseinek tükrében a XIII. századtól a XV. század második feléig*, Levéltári közlemények 42, 1971, s. 247–248.

⁹⁸ BUDAJ, Marek: *Vývoj kremnickéj mincovne vo svetle nálezov mincí v rokoch 1323 až 1437*, dizertační práce, Bratislava 2010, s. 132–134.

⁹⁹ ERNYEY, József: *Magyar pénznevek*, Archaeologiai Értesítő 36, 1916, s. 114. Jako budínský občan je uveden například v roce 1388 – ZSO I., č. 648 nebo 1390 – ZSO I., č. 1379 a pod.

¹⁰⁰ MÁLYUSZ, Elemér: *Zsigmondkori oklevéltár IV. (1413–1414)*, Budapest 1994, č. 1 (dále jen ZSO IV.).

¹⁰¹ V tomto úřadu je zmiňovaný například v letech 1413 – ZSO IV., č. 226; 1416 – ZSO V., č. 2332; 1417 – ZSO VI., č. 47.

camerarius Budensis (1413, 1417–1419, 1424).¹⁰² Z toho je možné usuzovat, že budínskou mincovní komoru řídil delší období. Část badatelů však s tímto tvrzením nesouhlasí a považuje ho za budínského správce komory jen kolem roku 1424.¹⁰³ Na kratší působení by ukazoval skromnější výskyt jeho mincí v nálezech. Na území Uher bylo evidováno jen sedm exemplářů, které pocházely ze šesti nálezů.¹⁰⁴ Mimo tyto funkce byl i správcem třicátka.¹⁰⁵

Poměrně skromný počet dukátů pochází z kremnické mincovny. Čtyři exempláře mají mincovní značku **K-K** (č. 11–13 a Militký, J.: *Poklad*, č. 2), která patří mezi blíže nezařazené mince. Není vyloučené, že jde o městskou ražbu. Uvedené tvrzení by podporoval fakt, že po roce 1402 neznáme žádného kremnického správce komory začínajícího na písmeno K. Není jasná ani bližší doba produkce těchto mincí. Jediný dukát s mincovní značkou **K-R** lze jednoznačně přiřadit do Kremnice významnému správci komory Petrovi Reichelovi (k jeho kariéře viz níže). Jeho dukáty jsou poměrně dobře datovatelné, protože v úřadě správce komory v Kremnici je zmiňovaný v roce 1428, kdy je jeho činnost doložena listinně.¹⁰⁶

Mezi zajímavé dukáty z pokladu patří i šest exemplářů pocházejících z košické mincovny. Čtyři z nich mají mincovní značku **X-C** (č. 17–18 a Militký, J.: *Poklad*, č. 4–5), která byla některými slovenskými badateli mylně zařazena do bratislavské mincovny.¹⁰⁷ Jejich předpoklad vycházel z toho, že písmeno **X** představuje zkratku města Bratislava, tj. Istropolis. Problémem této interpretace je, že v tomto období se Bratislava takto nenazývala a pojmenování Istropolis je pro ni typické až v mladším období. Navíc podle dochovaných mincovních nařízení vydaných Zikmundem I. Lucemburským se v Bratislavě neměly razit žádné dukáty.¹⁰⁸ Proto je spíše pravděpodobné, že kombinace mincovních značek **X-C** patří košické mincovně, přičemž písmeno **C** je možné považovat za zkratku názvu města Cassovia. Otázkou tak zůstává jen interpretace druhého písmene. Část badatelů považovala písmeno **X** a **C** za zkratku správců komor Jakuba a Kristiána.¹⁰⁹ Problémem tohoto přiřazení je, že oba jsou uváděni jako košičtí správci komory jen v roce 1387. Uvedené mince se však razily až od roku 1402. Z let 1396 až 1428 neznáme z pramenů jméno ani jednoho košické-

¹⁰² ZSO IV., č. 393–394. MÁLYUSZ, Elemér: *Zsigmondkori oklevéltár VI. (1417–1418)*, Budapest 1999, č. 519, č. 2565; MÁLYUSZ, Elemér: *Zsigmondkori oklevéltár VII. (1419–1420)*, Budapest 2001, č. 972; NEUMANN Tibor – TÓTH, Norbert: *Zsigmondkori oklevéltár XI. (1424)*, Budapest 2009, č. 270, 297, 689, 720.

¹⁰³ LENGYEL, A.: *Aranykönyv*, s. 74–75, č. 18/7.

¹⁰⁴ BUDAJ, M.: *Vývoj*, s. 135–137.

¹⁰⁵ MÁLYUSZ, Elemér: *Zsigmond király uralma Magyarországon*, Budapest 1984, s. 234.

¹⁰⁶ Dukát s touto značkou byl původně kvůli dvěma prvním začátečním písmenům názvu města Kremnice považovaný za městskou ražbu, POHL, A.: *Ungarische Goldgulden*, s. 49. Jako správce komory v tomto roce je zmiňován například v: HORVÁTH, T. A. – HUSZÁR, L.: *Kamaragrófo*, s. 27.

¹⁰⁷ HLINKA, Jozef: *Bratislavská mincovňa*, Bratislava 1982, s. 61, tabulka.

¹⁰⁸ Souhrnně viz: BUDAJ, Marek: *Dukáty Zikmunda Lucemburského z rokov 1387–1402 a poznámky k otázke ich razby v Bratislave*, Numizmatika 24, s. 33–38.

¹⁰⁹ V listině z roku 1387 jsou uvedeni jako Iacobus et Christianus, HORVÁTH, T. A. – HUSZÁR, L.: *Kamaragrófo*, s. 26; ZSO I., č. 87; PETÁCH, E.: *Dejiny*, s. 146.

ho správce komory. Dukáty se značkami **X-α** patří v uherských nálezech mezi relativně početné mince. Celkem jich bylo zaznamenáno 117 exemplářů a tvoří cca 55 % všech dukátů se lvem.¹¹⁰ Z tohoto počtu až 104 exemplářů pochází z jediného vzácného pokladu z Topolčan.¹¹¹

Mezi vzácnější ražby patří exemplář s druhou košickou mincovní značkou **α-R** (č. 19). Rozluštění obou písmen je o moc jednodušší než v předcházejícím případě. Písmeno **α** patří Košicím a **R** můžeme nejspíše přiřadit Petru Reichlovi. K jeho působení v košické mincovně se váže jediná písemná zmínka pocházející z roku 1430.¹¹² Část badatelů však uvedený záznam neuznává jako důkaz o působení Reichla v Košicích.¹¹³ Je to způsobené tím, že v tomto roce je tu uvedený jako správce komory Urban Polner z Levoče.¹¹⁴ Dukáty s mincovní značkou **α-R** se objevují v Uhrách jen sporadicky. Doposud je známých deset mincí z pěti pokladů.¹¹⁵ Petr Reichel patřil do významné skupiny říšských finančníků působících v Uhrách. Rodinně byl svázaný se zmíněným finančníkem a správcem komory Ulrichem Kamererem. Oženil se s jeho vnučkou a dcerou Ulricha Vorchtela, který byl předním budínským patriciem.¹¹⁶ Petr Reichel zastával vysoký úřad na dvoře krále Zikmunda a v Uhrách reprezentoval obchodní dům Stro-meir.¹¹⁷ Jeho původ není známý, ale také mohl pocházet z Norimberku.¹¹⁸ Nabytí majetky v Betlanovcích a Machalovcích na Spiši. Název druhé lokality často uváděl u svého jména jako přídomek (Petrus Reyhel de Mahalfalva). V dvacátých letech 15. století rozšířil svoje panství na Spiši získáním Štefanovců včetně opatství ve Spišském Štiavniku.¹¹⁹ V roce 1425 se stal správcem komory v Kremnici.¹²⁰ Ještě v tomto roce se dostal do sporu s městskou radou kvůli volbě rychtáře. Reichel prosazoval do tohoto úřadu norimberského podnikatele Matěje Ebnera, s jeho volbou však nesouhlasili představitelé města.¹²¹ Několikaměsíční spor pravděpodobně otrásl jeho postavením, protože v roce 1427 se v uvedené funkci objevuje už jiné jméno. Správcem v Kremnici se opět stal v následujícím

¹¹⁰ BUDAJ, M.: *Vývoj*, s. 135–137.

¹¹¹ KRASKOVSKÁ, Ľudmila.: *Nález dukátů v Topolčanech*, Numismatický časopis československý 11–12, 1936, s. 107.

¹¹² „*Petrus Reyhel de Mahalfalva comes urburarum et cusionis monetæ*.” Listina se nachází v košickém archivu pod číslem 167. KEMÉNY, Lajos: *A Kassai pénzverőház*, Magyar gazdaságtörténeti szemle 9, 1902, s. 248.

¹¹³ LENGYEL, A.: *Aranykönyv*, s. 88–89, 18/48–48 A; SOÓS, F.: *A középkori*, s. 104.

¹¹⁴ „*Urbano Polner de Euuchovia comiti urburarum et cusionis monetarum nostrarum camare Cassoviensis*”, HORVÁTH, T. A. – HUSZÁR, L.: *Kamaragrófok*, s. 27.

¹¹⁵ BUDAJ, M.: *Vývoj*, s. 135–137.

¹¹⁶ KUBÍNYI, A.: *A budai német*, s. 248.

¹¹⁷ STROMMER von, W.: *Die Ausländischen Kammergrafen*, s. 96.

¹¹⁸ KUBÍNYI, A.: *A budai német*, s. 249, pozn. 287.

¹¹⁹ FEKETE, Nagy Antal: *Bethlenfalvi Thurzó-család eredete*, Turul 1–2, 1934, s. 13.

¹²⁰ FEJÉRPATAKY, László: *Magyarországi városok régi számadáskönyvei*, Budapest 1885, s. 625; HORVÁTH, Tibor Antal – HUSZÁR, Lajos: *Kamaragrófok a középkorban*, Numizmatikai Közlöny 54–55, 1956, s. 27.

¹²¹ KRIŽKO, Pavel: *Kremnická komora a jej grófi*, Slovenské pohľady 1, 1881, s. 243–245.

roce.¹²² Není vyloučené, že jím zůstal jen do roku 1430, kdy byl v čele košické komory.¹²³ Tento předpoklad dokládá fakt, že se na kvartinzích ražených v letech 1430–1437 už neobjevují jeho mincovní značky. Na území východního Slovenska podnikal v hornictví, ve Smolníku je uvedený v roce 1432 jako vlastník dolu. Na počátku 30. let získal v Pešťanskej župě obce Szada a Veresehyáz.¹²⁴ V roce 1436 dostal za 3580 dukátů do zálohy obce Dejtár a Patak v Novohradské župě.¹²⁵ V tomto období se stal budínským občanem, zemřel někdy v letech 1436–1441.¹²⁶ Petr Reichel patřil mezi významné správce komor, což dokládá jeho několikaleté působení v této funkci. V letech 1425–1430 měl důležité slovo v organizaci mincovnictví v Kremnici. Na rozdíl od předcházejících správců zde razil i stříbrné mince jako například denáry, parvy a ducaty.¹²⁷ Dukáty Petra Reichla z košické mincovny by mohly být nejmladšími mincemi v pokladě a jsou rozhodující při datování ukrytí uvedené finanční hotovosti. Jelikož jeho činnost je zde doložená i navzdory jistým pochybnostem v roce 1430, ukrytí pokladu můžeme datovat k tomuto roku, případně do období těsně předtím.

Mezi specifické dukáty patří typ s mincovní značkou **M-R/7**, který představuje samostatný typ dukátů Zikmunda I. Lucemburského (č. 14 a Militký, J.: *Poklad*, č. 1). Od předcházejících se liší v tom, že u nohou sv. Ladislava se nacházejí různé arabské číslice. Jde o vzácný jev ve střeoevropském mincovnictví, poněvadž se jedná o nejstarší známý výskyt arabských číslic na mincích. Jejich funkce není dodnes spolehlivě vysvětlena. Předpokládá se, že byly jakýmsi kontrolními značkami při ražbě.¹²⁸ Jelikož část z nich může být spojena s Čechami, zastavme se u jejich hodnocení.

Kombinace číslic se nejčastěji objevuje na dukátech se značkou **M**, která byla dlouhodobě považována za mincovní značku významného finančníka Marka von Nürnberga.¹²⁹ V posledním období se vynořilo více hlasů pro to, že mincovní značka **M** patří spíše významnému Zikmundovu rytíři Mikuláši Divůčkovi z Jemniště (známému také jako Mikeš Divoký, Mikš Divůček nebo Mikuláš z Jemniště).¹³⁰ Jde o zajímavou postavu známou i z mincovnictví v Čechách. V letech 1419 až 1421 zastával úřad mincmistra v Kutné Hoře.¹³¹ Kromě

¹²² KRIŽKO, P.: *Kremnická komora*, s. 246; HORVÁTH, T. A. – HUSZÁR, L.: *Kamaragrófok*, s. 27; MATUNÁK, Michal: *Kremnickí komorskí grófi v rokoch 1328–1537*, Sborník Matice Slovenskej 3, 1925, roč. 3, s. 106.

¹²³ PETÁCH, Emil: *Dejiny mincovania v Košiciach*, Košice 1986, s. 146.

¹²⁴ FEKETE, N. A.: *Bethlenfalvi*, s. 13–14.

¹²⁵ FEJÉR, Georgii: *Codex diplomaticvs Hungariae ecclesiasticvs ac civilis. Ab Anno 1429–1437*, Budae 1843, tom. 10, vol. 7, s. 750 a 753.

¹²⁶ KUBÍNYI, A.: *A budai német*, s. 248.

¹²⁷ POHL, A.: *Ungarische Goldgulden*, č. 118–10, 119–105, 123–7.

¹²⁸ RÉTHY, László: *Corpus Nummorum Hungariae. Magyar Egyetemes Éremtár. II. kötet. Vegyesházi királyok kora*, Budapest 1907, s. 18; SCHULEK, Alfréd: *Vegyesházi királyaink pénzei és korrendjük II. A budai pénzvezetés Károly Róberttől Zsigmondik, Numizmatikai Közlöny 30–31, 1931–1932, 1933*, s. 65.

¹²⁹ POHL, A.: *Ungarische Goldgulden*, D 3-2-6.

¹³⁰ SOÓS, Ferenc: *Újabb azonsított középkori mesterjegyek*, Az érem 2, 2013, s. 6–10.

¹³¹ Jeho úřad pravděpodobně skončil 25. února 1421, kdy se Kutná Hora vzdala Pražanům, CASTELIN, K.: *Česká drobná mince*, s. 154–156.

toho je v roce 1414 zmíněný i ve funkci dvorského hofmistra. Jeho kariéra v Uhrách se váže na předchozí období. Mikuláš Divůček patřil mezi nejvýznamnější přívržence Zikmunda I. Lucemburského. Doprovázel ho na cestách do Itálie i na Kostnický koncil.¹³² V uherských pramenech se jeho jméno objevuje především po roce 1411, kdy je zmíněný ve funkci zvolenského župana.¹³³ Vedle toho vystupoval také jako královský rádce (1412) a kapitán hradu Šášov (1413). V Uhrách se jeho kariéra završila v roce 1419 a souvisí s jeho odchodem do Čech, kde získal funkci kutnohorského mincmistra. Po tomto roce se v archívních pramenech už neobjevuje. Jde však o všeobecný jev, neboť po roce 1419 se z Uher definitivně vytrácejí cizí kapitáni a župani.¹³⁴

Vraťme se však k dukátům s arabskými číslicemi. Na první pohled je zřejmé, že na nich můžeme vidět jistý numerický systém. Nejlépe nám to dokládají exempláře s mincovními značkami Mikuláše Divůčka: **M-K/7** – Kremnice; **M-O/7**, **6** a **13** – Budín, **M-N/6** – Velká Baňa.¹³⁵ Pravidelnost číslic je patrná především u budínské mincovny, kde se u značky **M-O** objevují tři číslice **7**, **6** a **13**. Z mincovny Velká Baňa je známá značka **M-N** s jednou číslicí **6** a pro Kremnici je to číslice sedm. Otázkou zůstává, objeví-li se v obou mincovnách v budoucnosti logicky i čísla **7**, případně **6**, která by zkompletovala předpokládanou řadu. Z produkce velkobáňské mincovny známe také mincovní značku **A-N/7**, která patří Ulrichu Kamererovi. Z běžného rámce těchto mincí vybočuje mincovní značka Petra Reichla **K-R**, která je známá pouze s číslicí **5**.¹³⁶ Je třeba poznamenat, že systém arabských číslic není jen na dukátech, ale také na drobných stříbrných mincích – parvech ražených v letech 1387–1427. Na nich je však uplatněný ještě složitější systém než na dukátech. Poměrně často se tu například objevují číslice **4**, **6**, **7**, **9**, které se nacházejí samostatně bez dalších mincovních značek. K zavedené mincovní značce **M** přibýly tedy vedle číslic **6**, **7**, také číslice **4** a **9**.¹³⁷ Přitom číslice **9** se vyskytuje i spolu s písmenem **T** apod. Dukáty a parvy mají tedy společně jen číslice **6** a **7**. Otázkou zůstává, objeví-li se v budoucnosti na dukátech čísla známá z parvů, nebo byla-li tato použita výlučně na stříbrných mincích. Z dukátů s arabskými číslicemi patří mezi nejpočetnější **M-K/7**, která se nachází také v námi zkoumaném nálezu. V nálezech představuje z 21 známých dukátů tohoto typu až 17 exemplářů, proto jejich výskyt v uvedeném pokladě není až takovým překvapením.

Je důležité sledovat uvedený poklad také v kontextu oběhu uherských dukátů v Čechách, případně v samotné Praze. V Čechách je patrná úplná dominance

¹³² DVOŘÁKOVÁ, Daniela: *Šľachta na Slovensku za vlády Zikmunda Lucemburského (1387–1437)*, dizertační práce, Bratislava 1998, s. 184, pozn. 605.

¹³³ Listina DL 69361; LENGYEL, A.: *Aranykönyv*, s. 20.

¹³⁴ ENGEL, Pál: *Királyi hatalom és arisztokrácia viszonya a Zsigmond – korban (1387–1437)*, Budapest 1977, s. 71; DVOŘÁKOVÁ, D.: *Šľachta na Slovensku*, s. 36.

¹³⁵ POHL, A.: *Ungarische Goldgulden*, D 3-2, D 3-3-6; LENGYEL, A.: *Aranykönyv*, 19/1-4, 6-7.

¹³⁶ POHL, A.: *Ungarische Goldgulden*, D 3-1; LENGYEL, A.: *Aranykönyv*, 19/5.

¹³⁷ POHL, Artur: *Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters 1300–1540*, Graz – Budapest 1982, č. 119-20-22; 119-54-56, 68.

uherských dukátů, které reprezentují téměř 71,5 % všech zlatých mincí v nálezech.¹³⁸ Z nich převládají dukáty Zikmunda I. Lucemburského, které tvoří téměř 84 % všech uherských zlatých mincí.¹³⁹ Uvedený jev je pochopitelný z toho důvodu, že Zikmund I. Lucemburský se intenzivně angažoval v české politice a velký počet jeho dukátů byl spojován přímo s taženími proti husitům. Uvedené mince se soustředí téměř pravidelně v blízkosti hlavních říčních toků, kudy táhli nejen obchodníci, ale i karavany.¹⁴⁰ Dukáty z Uher plynuly do Čech také prostřednictvím přímých dodávek na financování žoldněřských armád. Dobře je to viditelné například na vyúčtováních hradu Karlštejn z let 1428–1434, kde je podrobně zaznamenán každý příjem získaný z Uher.¹⁴¹ Uherské dukáty v Čechách sehrávaly ještě další důležitou úlohu. V oběhu musely nahrazovat chybějící domácí zlaté mince. České dukáty odcházely z Čech ve větším množství už od vlády Jana I. Lucemburského (1310–1346) a mnohem intenzivněji za Karla IV. (1346–1378). Uvedené mince byly použity především na podporu avignonského papeže a částečně do Říše. Časté jsou jejich záznamy v říšských městech jako je Straubing nebo Kolín nad Rýnem.¹⁴²

Poklad z Prahy-Josefova, U starého hřbitova čp. 248 je tak pozoruhodným dokladem oběhu zlatých mincí v české metropoli v předjagellonské době (N III).¹⁴³ Je zajímavé, že včetně našeho nálezu pocházejí z období vrcholného středověku z Prahy pouze tři poklady zlatých mincí. Z nich první dva jsou pravděpodobně z dob husitských válek (N I a N III). Nejrozsáhlejší z nich (N I) objevený v Praze na Starém Městě v Karlově ulici čp. 368 (tehdy Jesuitská) nebyl nikdy odborně vyhodnocen a nezachovaly se o něm žádné bližší informace.¹⁴⁴ Nejmladší, snad „z časů krále Ladislava,“ je pak poklad z Prahy-Josefova nalezený při demolici domu v bývalé Josefovské ulici čp. 27 (N II), jehož složení ze dvou starších pokladů čeká podrobnější analýza.¹⁴⁵

¹³⁸ ZAORAL, R.: *Nálezy*, s. 119.

¹³⁹ ZAORAL, R.: *Nálezy*, s. 127.

¹⁴⁰ NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, E.: *Uherský dukát*, s. 266.

¹⁴¹ Uherské dukáty jsou zde uvedeny jako *floreni ungaricales* nebo jen jako *ungaricales*; O tom, že uherské dukáty tvořily vysoké procento z těchto mincí, svědčí i následující záznamy: 12. 8. 1429 přišlo 163 zlatých mincí, z kterých bylo 131 uherských, 3. 8. 1430 přišlo 280 uherských dukátů a pod., CASTELIN, Karel: *Účty hradu Karlštejna a husitské mincovnictví*, Numismatické listy 7, 1952, s. 113, pozn. 4.

¹⁴² CASTELIN, Karel: *O českých dukátech 14. století*, Numismatický časopis 19, 1950, s. 60, 65.

¹⁴³ Jeho vliv na peněžní poměry ve městě byl již částečně nepřesně vyhodnocen při zpracování první části pokladu, která se do literatury zapsala jako poklad z Prahy 1 - Starého Města. Viz MILITKÝ, J.: *Poklad*, s. 242–248.

¹⁴⁴ *Nálezy II. 3*, č. 2325; NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, E.: *Uherský dukát*, s. 260, č. 23.

¹⁴⁵ *Nálezy II. 3*, č. 2501; NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, E.: *Uherský dukát*, s. 261, č. 35; MILITKÝ, J.: *Nález*, s. 254–256.